Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue des Cotons, Hanoi

Fondateur: F.H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

DÉPOT LÉGAL Indochine N° 175

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 francs au centimètre de hauteur, sur 0m,065 de large.

Une seule insertion. . . . 0$30 le cm.
Par contrat annuel . . . .
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$15 le cm.
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le cm.

On traite à forfait pour les contrats importants.

TARIF

	Indochine	Chine, Siam, Japon	Autres pays d'Europe et d'Asie	Pays de l'Union postale	Amérique
Un an. .	6$00	6$90	6$30	6$30	9$00
Cinq mois	*	3$00	3$00	3$00	*
Six mois. .	3$00	3$50	3$00	3$00	4$50
Trois mois. .	1$50	1$75	1$50	1$50	2$25
Un mois. .	0$50	0$60	0$55	0$55	0$75

Les abonnements partent du 1er et du 15 de chaque mois

Ngày Kỷ-niệm sinh-nhật của bản-báo

Ngày 15 tháng Mai này là ngày sinh-nhật của bản-báo. Hồi tưởng chín mười năm về trước, cái ngày thứ nhất mà bản báo mới trông thấy mặt trời nơi quốc-thổ chính-phủ còn chưa tín dụng, dân trí còn chưa khai-thông; báo Đại Việt và báo Đăng-cổ đã đều vì không thích-hợp được với cái khí-hậu ấy mà không thể sinh-tồn; cái hồn dư luận của nước ta còn đang phảng phất ở đâu tận ngoài gió trong mây mà chưa có thành hình kết thể: con đường ngôn-luận còn trải biết bao nhiêu đoạn gai góc gập ghềnh. Cái thân thể mong manh này chắc đâu có được cái thọ-mệnh lâu dài, mà mong đứng mũi chịu sào, cầm cờ đầu trong báo-giới. Và lại người mình bấy giờ chưa mấy ai biết lấy quốc-văn làm trọng; người viết quốc-văn ít mà người đọc quốc-văn cũng ít; hai kỷ Trung, Bắc không có một cái báo quốc-văn nào; trong trường ngôn-luận, kẻ tung đã có ai là người hứng, kẻ gọi đã có ai là người thưa; cái con đường mà bản-báo khai sơn phá thạch lúc đương sơ, đêm trước ngỡ sau, thật chỉ có thui thủi một mình, đem sức mọn tài hèn mà chịu đủ nỗi trăm đèo ngàn thác. Trong bấy nhiêu năm trời, cái ngòi bút lưu-trữ của bản báo chỉ nhờ được trên chính phủ tin cậy, dưới quốc-dân hoan-nghênh, mà qua khỏi những bước gian nan hiểm-trở, tuần tự trưởng thành cho đến ngày nay; trước còn có một tập tạp-chí, sau thêm được một tờ tân văn, hai ngày ra một số, rồi đến mỗi ngày ra mỗi số; khiến cho nghề làm báo càng ngày càng thịnh, người xem báo và cả đến người viết báo nữa cũng càng ngày càng đông; bảy giờ ngõ hèm bang cùng, đi đâu cũng đã thấy có tờ báo dân ba con trẻ, ai cầm tờ báo cũng đã đọc gật cầu. Trước khi bản báo chưa ra đời, thì trong nước khoa-cử chưa bỏ hẳn, giáo-dục chưa phổ-thông, pháp luật chưa cải-lương, đại học chưa sáng lập; quốc-dân thì nơi danh phận chỉ cờ thi đỗ làm quan, kẻ nghề nghiệp chỉ có cày sâu quốc bẫm, mấy người đã bàn đến cải lương hương-chính, mấy người đã nghĩ đến thâu nhập văn-minh, đi suốt phố chưa thấy có mấy cái cửa hàng to, dạo khắp quê chưa thấy có mấy cái đồn điền lớn; ấy thế mà sau ngày 15 tháng Mai năm 1913 là ngày sinh-nhật của bản-báo tử lại, thì nền học mới đã chỉnh đốn, bộ luật mới đã ban hành; tài mậu thộng-minh của trai trẻ được có lò rộng dúc khôn, tinh mệnh tài-sản của nhân dân được có bùa thiêng bảo-hiểm: trường Cao-đẳng mới hoàn thành, tài tuấn trong nước có đủ nơi khuôn mà nhào, đường giao-thông thêm mở rộng, thực-nghiệp trông được gần đủ khí-giới mà cạnh-tranh; kỹ-nghệ mỹ-thuật tiến-bộ thật mau, dầu hội thương đoàn thành lập thật lâm; nay làng nay cải-lương, mai làng khác cải-lương, lậu-tục đã lần lần đổi hết; nay chỗ này lập học, mai chỗ kia lập học, trí thức đã tiềm-tiệm khai thông; cái nhiệt-thành của bản báo mong mỏi với chính-phủ, kỳ vọng với quốc-dân, quả đã được vừa lòng phỉ-nguyện.

Cái kết quả lương hảo, trên nhờ có chính phủ, dưới trông cậy ở quốc-dân mà gây nên được như thế các độc giả nhiều ngài quá yêu, cho là bản báo cũng có dự chút công-lao mà nhận ngày kỷ-niệm sinh-nhật của bản báo này lại gởi lời khen ngợi hoặc mừng cho bản báo. Nhưng về phần bản báo thì đối với công luận của xã hội, càng khen ngợi bao nhiêu lại càng phải nghĩ ngợi bấy nhiêu, càng mừng cho bao nhiêu lại càng phải lo sợ bấy nhiêu, thật không dám nhận những lời quá khen quá mừng đó mà phó-trương huyễn-diệu ra để tự đăng cáo-bạch cho mình; tự vận trong mười năm đỉ vững đó, tuy thủy chung vẫn theo một cái chủ-nghĩa đường hoàng, định một cái phương châm chánh đáng, mà khua chuông gõ mõ, lo giảng cứu kinh-tế, truyền-bá văn-minh, duy trì đạo-đức, cải lương phong-tục cho xã hội, xét mình không dám nỗi có thẹn với lương tâm; nhưng thật không hề khi nào dám cả gan tự phụ là đã làm nên được công nghiệp này công nghiệp khác, gây thành được kết-quả nọ, kết quả kia, được hân như lời quan nguyên Toàn quyền Sarraut đại nhân ca tụng cái giá-trị các nhà báo năm xưa: « tự coi mình là một nhà giáo dục, giáo-dục cho cái dư luận trong nước, giáo dục cho khắp mọi người » mà khoe mình có cái nguyện động-lực không gì mạnh bằng trong một tờ báo, một ngòi bút.

Câu kỷ niệm thứ nhất của bản-báo trong ngày sinh nhật là tự ngày nay về sau mười năm, trăm năm cho đến mấy trăm năm nữa xin lại cố công cùng sức hơn mười năm về trước, giữ vững cái phương châm, theo đòi cái chủ nghĩa như đã nói trên kia, để mong khỏi phụ cái chức vụ một nhà làm báo trên đời với chánh phủ, dưới đối với quốc-dân; may mà giúp được một vài phần trong cái công cuộc tiến-hóa của tổ quốc ta sau này ngày 15 tháng Mai là ngày sinh nhật bản-báo sẽ được có lúc ghi vào trong lịch-sử văn-minh nước Việt-Nam thì mới thật là đáng mừng mà đáng khen vậy. Mấy lời thành-thực, xin các bạn đọc báo lượng cho.

B. Q.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 1 Mai 1922

Cuộc hội nghị Gênes

Bức tư của Nga phúc lại Đồng-minh, có ý công kích mấy nước trong liệt quốc phản đối các khoản cấm không cho Nga có động chỉ nghĩa cần mình và việc bồi-hoàn phải hoàn lại các tư sản. Nga vẫn đòi tiền bồi thường về việc Liệt quốc giúp cho đảng phản đối việc Cách mệnh nước Nga, song nếu Đồng-minh xóa các trái khoản cho nước Nga thì nước Nga không đòi số bồi thường ấy nữa. Nga xin Đồng-minh đặt hội-đồng giám định để xét mọi việc.

Paris, ngày 12 Mai 1922

Quan Thống-đốc Rivet

Quan Rivet về ngay tả các quan cai-trị Đông-pháp được bổ chức Thống-đốc các thuộc-địa ở Orléanais.

Cuộc hội nghị Gênes

Các báo quán nói rằng bức thư trả lời của phái-bộ Nga không có thể ưng thuận được.

Cuộc đấu-xảo Marseille

Quan Toàn-quyền đã đi thăm nhà bày các sản-vật của Đông-pháp. Ngài lấy làm đẹp ý lắm. Nhân-dân rất là hoan-hô ngài

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 13 Mai 1922

Hội Vạn-quốc

Tòa Trị-sự hội Vạn-quốc đã hội-nghị ở Gênes. M. Quinones de Léon chết tại Tòa Trị-sự đã nghe lời viện đại biểu nước Albanie trần-thuyết. Viện ấy xin hội Vạn-quốc giúp vào việc lập chức trong nước Albanie và nhiều, thật không dám nhận những lời quá khen quá mừng đó mà phó-trương huyễn-diệu ra để tự đăng cáo-bạch cho mình; tự vận trong mười năm đỉ vững đó, tuy thủy chung vẫn theo một cái chủ-nghĩa đường hoàng, định một cái phương châm chánh đáng. mà khua chuông gõ mõ, lo giảng cứu kinh-tế, truyền-bá văn-minh, duy trì đạo-đức, cải lương phong-tục cho xã hội, xét mình không dám nỗi có thẹn với lương tâm; nhưng thật không hề khi nào dám cả gan tự phụ là đã làm nên được công nghiệp này công nghiệp khác, gây thành được kết-quả nọ, kết quả kia, được hân như lời quan nguyên Toàn quyền Sarraut đại nhân ca tụng cái giá-trị các nhà báo năm xưa: « tự coi mình là một nhà giáo dục, giáo-dục cho cái dư luận trong nước, giáo dục cho khắp mọi người » mà khoe mình có cái nguyện động-lực không gì mạnh bằng trong một tờ báo, một ngòi bút.

Câu kỷ niệm thứ nhất của bản-báo trong ngày sinh nhật là tự ngày nay về sau mười năm, trăm năm cho đến mấy trăm năm nữa xin lại cố công cùng sức hơn mười năm về trước, giữ vững cái phương châm, theo đòi cái chủ nghĩa như đã nói trên kia, để mong khỏi phụ cái chức vụ một nhà làm báo trên đời với chánh phủ, dưới đối với quốc-dân; may mà giúp được một vài phần trong cái công cuộc tiến-hóa của tổ quốc ta sau này ngày 15 tháng Mai là ngày sinh nhật bản-báo sẽ được có lúc ghi vào trong lịch-sử văn-minh nước Việt-Nam thì mới thật là đáng mừng mà đáng khen vậy. Mấy lời thành-thực, xin các bạn đọc báo lượng cho.

B. Q.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 1 Mai 1922

Cuộc hội nghị Gênes

Bức tư của Nga phúc lại Đồng-minh, có ý công kích mấy nước trong liệt quốc phản đối các khoản cấm không cho Nga có động chỉ nghĩa cần mình và việc bồi-hoàn phải hoàn lại các tư sản. Nga vẫn đòi tiền bồi thường về việc Liệt quốc giúp cho đảng phản đối việc Cách mệnh nước Nga, song nếu Đồng-minh xóa các trái khoản cho nước Nga thì nước Nga

Tây hành lược ký

II

Ngày 23 Avril, 2 giờ chiều, tàu tới cửa Cần-giờ (Cap St. Jacques) 2 giờ sáng ngày 24 tới Saigon; 8 giờ sáng phái-bộ lên chào quan Thống đốc Nam-kỳ, ngài tiếp phái-bộ một cách rất tử-tế. Đoạn rồi chúng tôi xuống phòng Mật-sát trình giấy thông-hành, đặng đem đến tòa Lãnh-sự Anh cải-lại lấy chữ quan Lãnh-sự vì theo lệ mới nước Anh, người ngoại-quốc qua lại tất phải có giấy thông-hành mới được lên các nơi thuộc-địa Anh. Khi xuống thời M. Arnoux là thô-biện phòng thứ-ky Mật-sát nói rằng: phải đến trình sở Cảnh sát, nhưng ngài muốn cho phái-bộ khỏi phiền hà, bèn nói ông cứ xuống sở Cảnh-sát và nhờ điện cho đem giấy đến lấy chữ. Hơn ấy trời mưa như trút, vừa chờ một lát chưa thấy thôi ngài liền thân hành đi lấy về cho. Quan Arnoux trước đã ở Bắc-kỳ, là một ông quan rất là lễ-độ nhờ ngài giáp đỡ mới tỉnh phiền được nhiều việc, chúng tôi lấy làm qui hóa và cảm tạ vô cùng.

Xuống tòa Lãnh-sự Anh, quan Vương-tử Đại là phái-bộ-trưởng cầm giấy vào, thoạt khi đầu ông Lãnh-sự tiếp một cách hơi lãnh-đạm, sau nói chuyện động một lúc, thời ông đổi cách ngay. Ông ở Ấn đã lâu, biết nhiều chữ Nho, nghe chúng có học kinh-truyện, tiếng Pháp cũng khá, nói chuyện càng lâm, cách tiếp đãi lại càng đậm thắm. Theo lệ trình giấy thông hành, phải giá tiền phí tổn, nay ông lấy cách ngoài mà đãi phái-bộ Trung-kỳ, không bắt giá tiền.

Khi lên *Orléanais* tới Saigon đã có ông Trần-ngọc Thiện cho tại bến, ông mời phái-bộ lẹ chơi ở hiệu Đức-thịnh của ba Chaubin tức là Bà-gà là người Bắc-kỳ, mở tại phố Catinat là phố có vẻ hình-vượng nhất ở Saigon. Bà đã buôn bán ở Bắn-thầy, nên quen biết ông Thiện. Hiệu Đức-thịnh là một hiệu lớn, bán đồ chạm như ghế, tủ, đồ xà cừ, bàng to lưa và các vật khác toàn là người Bắc làm cả. Khi bà mở hiệu ấy chính lúc ông chồng về Tây, con giai bà đi tình ở chiến-trường, mà một mình đảm đang vào mở một cửa hàng to như vậy; thật là một người có can đảm đáng khen lắm bà thấy chúng tôi lại nhà, hết sức mừng rỡ, cầm lại ăn cơm sáng tại nhà bà.

Cũng trong khi ấy, chúng tôi lại gặp quan Lafoud làm việc Thương-chính, cũng là người quen biết ông Thiện. Ông Lafoud đã sang ở các tỉnh Trung-kỳ biết nhiều tiếng An-nam, rất mực thông-minh và từ-tế, nói chuyện với ông một hồi, ai cũng sinh lòng yêu mến, mà quên hết khó-nhăn. Ông đã chịu khó đem chúng tôi đi dạo Sa-gon và Chợ-lớn, vì được một người hướng-đạo qui hóa như thế, nên trong khi ở Saigon tuy chỉ có 4 ngày mà 2 ngày nữa ông về nghỉ, chúng tôi lại sẽ đặng gặp ông ở Marseille.

Chúng tôi liền đi cung-chiêm lượng đức công-cương ấnh và thấy Bà-đa-Lộc (Evêque d'Adran) đứng ở trước mặt nhà thờ Sa-gon. Người ta ai cũng biết tiếng: đương khi đức Cao-hoàng đánh với Tây-sơn, thì đức Đông-cung Cảnh mới chừng 3 tuổi, mà ngài vì việc nước, cái ái gói cho thầy cả Bà-đa-lộc, đem sang Đại-pháp lâm tin, để cầu viện, vì thế mới bình được Tây-sơn khai thác Nam-kỳ dựng nên đế-nghiệp.

Xem đó thì biết công-nghiệp của hai ngài, nay ta đến đó cung-chiêm, lại thêm động lòng hoài cổ. Gần đây Kim-thượng có sắc-dụ ngày 18 Hoạt-quốc khánh-niệm; có làm lễ kỷ-niệm cho Đông-cung Cảnh và lại cho nhà thờ Huế một số tiền để làm lễ cho thầy cả và các Lão. Hoàng-đế giả nghĩa-viên công như vậy, thật là một sự cử-động rất quang-minh, mà đối với chủ-nghĩa Pháp-Việt đề-huề, lại có một ý nghĩa rất thâm thúy vậy. Vì thời-giờ ngắn ngủi quá, mà công việc thay đổi giấy tờ chưa thật xong, nên chúng tôi không xem xét đặng cho kỹ, chỉ đi dạo qua mấy nơi một cho mà thôi.

Qua báo-tượng Bùi-quang-Chiêu cũng ghé thăm, báo tượng làm bằng đá hoa trắng, đặt tại nhà đấu xảo, khi lễ mà biết đường tự trị đây giờ để dân khi vang chuông cảnh tỉnh, ai là người biết đạo-lý cũng phải khâm phục cái chánh-sách tối lương của nhà nước Bảo-hộ. Ký ngày nay cũng nhờ qui Bảo-hộ, nước ta mới thoát khỏi cái sự nhiễu-loạn và chỉ có đường lâm cho lân bang ta là nước Tàu phải rất nỗi lâm thay. nhiều đường, cho nên mới bắt thâm rất không nhằng, rằng ta được thoát khỏi cái vòng nhiễu-nhương ấy mà thôi đâu, lại còn nhờ qui Bảo hộ khai hóa cho ta; nào là lập trường Cao-đẳng, nào là định về bộ-qui theo một cái phạm-vi rộng lắm; và đường kinh-tế thì tế phương thi vẫn đem tiền tập vào nước ta; về lại nhân tâm thì Đại-pháp toàn thắng làm cho mối tình Pháp-Việt ngày thêm bền chặt, khiến cho ta có trông thấy cái thời-kỳ sau Hồng-thiên Lạc và tăng phát-đạt về tương-lai này.

Khắp là những người đi được thường có hạnh-phúc về buổi tân thời-đại này, và những người nhân có dịp vì cớ tu cơ mà được chiêm cái thời-cục ở trong xứ hội này, ai cũng nghĩ rằng nhà nước đã có công làm cho ta hồi-tỉnh cái giấc mê-mộng ngàn năm, xưa nay mình chỉ biết thiên-nhiên mà hưởng cái địa-vị cái thế lợi của mình; các người ấy đã sẵn có thế lực có tư-cơ, có thì-giờ mà tại gặp được cái thời-kỳ này, nên có thể cùng nhau kết thành những người cần mà lập nên một cái cơ quan thương-giới. Cái anh-phí về đường giáo-dục; đã thực-hành cầu phương ngôn « tự trợ thiên-trợ » và đã khiến khuyến cho đồng bào tự, nhất là cho người thôn-quê không phải biết rằng quốc-dân ta phải có sức mạnh-mẽ thì mới có thể giúp đỡ Chánh-phủ bảo-hộ giáo dục hiệu quả đặng.

Vì thế mới phát khởi ra cái chế-nghĩa rất là cao thượng là phải dược sản một cuộc số quan-hệ cho sẽ hội-tế, tên cả cho người nước ta nên cũng phải gánh lấy cái trách-nhiệm ấy; thượng-lưu nước nào cũng vậy, mà nhất là thượng-lưu nước ta dương vào lúc thời-kỳ đổi cũ thay mới này, lại càng phải có gắng hơn. Cái chế-nghĩa ấy, lắc mới đem ra đàm đạo trong chốn chung-gian cùng nhiều người hoan-nghênh, tưởng có thể giúp được nhiều người trong nước ta, « ngõ đi bằng nan ». Hèn là trước hết phải có tổ-chức, phải có chương-trình, nhu là gây nên một cơ-sở vững-vàng. Sẽ nhiều công việc hễ đã một hai ngày thật mà tháng mà làm xong được đâu. Thế nên phải bắt đầu từ cái khởi-thủy, vì chỉ-nguyện có cái tinh-thần hợp đồng của nhiều người được vững bền mới có thể làm việc, đối phó với thời-cục được. Đại phải làm nhiều cái phương-châm để cho cái thời-kỳ tinh-thần đó dự-bị rồi sau mới khai-trương ra được. Cái thời-kỳ ấy như Hội-tế Gây Dựng Sự-nghiệp 3 năm, tới sau nói quyết với các ngài cũng nên ra cái nhật thành. và các bậc anh-niên đồng-chí ở chung-quanh đây ai cũng tự-tín rằng Hội ta mà tới được cái thời-kỳ đại-hội đồng là sự-tại mình, thì lo gì mà không thắng lợi.

Vậy thì tôi đã nói rằng Hội ta xuất-hiện với bài-thảng từ năm 1919 khi quan Toàn-quyền Sarraut sắp phản-nhiệm Pháp-quốc. Hội hay giờ-ai cũng tới có đem tờ bẩy vẽ ý dự-định về việc lập Hội, ông quan Toàn-quyền Sarraut thì làm vui lòng mà chuẩn-hứa, Hội ta mới khởi xướng ra mà đã được quan thượng-hồng-ơn giúp cho nhiều lắm. Hội ta lại được quan thượng-bảo-hộ cho thì cho hành-hoàng, giúp cho nhiều phương-tiện, thì, trước khi thành-lập, cần nhà nông tập để công-cử về sự tập-hợp và làm chức danh-dự trong ngày quan Sarraut đi-tuần. Cũng về hồi 8 giờ ngày 27 tháng tư các nhà nông-tập lại họp ra một tại trong trường tại nhà Viện miễn, có đủ mặt các đại biểu quốc-dân Annam, để tỏ lòng biết ơn của quốc-dân đối với cái cái chánh-sách nhân từ của một nhà đại-chánh-trị là quan Toàn-quyền Sarraut.

Nhân dịp ấy là ngày Hội ta mới phát-sinh, quan Toàn quyền Sarraut có đọc một bài diễn-văn rất quan trọng, trong bài ấy ngài đem các thị-dụ-ngôn-ngữ mà tỏ rõ-ràng cho ta biết cái chánh-sách mình là cái nền móng Bảo-hộ. Ta xem lại bài diễn-văn ấy thì hiểu ý quan Toàn-quyền Sarraut đã thân-thiết cùng nước chúng ta như thế nào, không những phải vậy mà

Hội Khai-trí-tiến-đức

Hội « Khai-trí tiến-đức » họp kỳ đại hội-đồng thường niên tại nhà công-quán mới ở phố hàng Trống hồi 8 giờ sáng hôm qua là lần thứ nhất. Các hội-viên đến hội-nghị cũng đông xúc hơn một trăm ông. Cả là những giấy ủy-quyền của hội-viên vắng mặt gửi về thì số phiếu bầu cử hội-đồng quản-trị được 145 phiếu. Các quí quan có chân hội-viên đến dự hội là: quan Cai-trị Monty phó Toàn-quyền, quan Chánh tòa-án tối-tối Morché, quan docteur Coppens, ông luật-sư Bifeleuf, quan ba Monet, quan kỹ-sư Saboya.

Các khai-viên yên vị thì quan thiếu Hoàng-trọng-Phu là hội trưởng đọc bài diễn-thuyết dài sau này:

Thưa các ngài,

Lần này hội Khai-trí-tiến-đức tôi là thứ nhất họp đại hội-đồng tại nhà Hội-quán này, là hội quán của ta. Trước hết tôi xin tỏ lòng hoan nghênh các ngài và thấy các ngài đến dự hội ở đây được đông đủ, tôi lấy làm cảm khích vô cùng.

Tôi không phải nói, các ngài cũng đã biết rằng trải bao nhiêu nỗi khó khăn mới lập nên được nhà Hội quán này: mười tám mươ cho được một khu đất phong-quang trung-độ, nào là trả khoản sau cho được mười tiền, nào là khởi việc kiến-trúc cho thành công, nào là nằm nửa trong hoàng cho lịch sự ...; bởi thế nay chúng ta trông thấy nhà Hội-quán này mở cửa ra, tôi chúng ta lấy làm sở vọng cho hội ta lắm. Tôi xin thay mặt hội-đồng quản-trị tỏ cùng các ngài mấy lời sau này:

« Vương các ngài, hội ta hãy lâu đã làm được những công việc gì, những công-nghệ đã rõ; các công việc bước ban đầu đã trông thấy thanh hiệu, thì cũng là cũng có tinh quyết được rằng cái mục-đích đã nói trong điều-lệ, rồi ra cũng có lẽ hội đồng kiên-nhẫn theo một phương vi quang-đại, mà kế tiếp lâm cho khuếch-trương mãi-mãi. »

Các nhà sáng lập ra hội Khai-trí-tiến-đức này ai cũng bảo rằng cái công cuộc của hội ta là một công-cuộc phổ-thông lắm nhưng phải thời thăng tiến ngày mà vội vàng nóng nảy làm sao được. Bởi thế tôi bảy đến nay hội-đồng quản-trị chúng tôi vẫn nói với các ngài rằng lấy tin cậy nhiều trong thấy trước mắt, vậy hội-đồng quản-trị mới được như ra dây, tại xin các ngài cứ vững lòng tin cậy để cho chúng tôi làm cho trọn cái công hiệu bổ-ích cho dân này. Trước khi chúng tôi trình các ngài về những công việc hội sẽ làm sau này, tôi xin thuật lại cái tích cũ và nhắc lại cái mục-đích hội ta, xem nay đã đạt tới đến đâu.

Các ngài ai cũng nhớ rằng hội ta mới thành-lập ra chính năm 1919.

Hồi ấy quan Toàn quyền Sarraut, đang trong nhiệm kỳ đây. Ngài đã thi hành nhiều chính-sách mới mẻ có lòng yêu mến dân An-nam, ai cũng ca ngợi công đức cho là người thông-minh và nhân-đức. Ngài đã có những lời nói thiết-tha, khiến ai nấy đều mong cho ngài được ở lâu để thi-thố những chính-sách tốt lành của ngài. Ai cũng tưởng rằng ngài ở lâu thì người biết đạo-lý cũng phải khâm phục cái chính-sách tối lương của nhà nước Bảo-hộ. Ký ngày nay cũng nhờ qui Bảo-hộ, nước ta mới thoát khỏi cái sự nhiễu-loạn và chỉ có đường lâm cho lân bang ta là nước Tàu phải rất nỗi lâm thay. nhiều đường, cho nên mới bắt thâm rất không nhằng, rằng ta được thoát khỏi cái vòng nhiễu-nhương ấy mà thôi đâu, lại còn nhờ qui Bảo hộ khai hóa cho ta; nào là lập trường Cao-đẳng, nào là định về bộ-qui theo một cái phạm-vi rộng lắm; và đường kinh-tế thì tế phương thi vẫn đem tiền tập vào nước ta; về lại nhân tâm thì Đại-pháp toàn thắng làm cho mối tình Pháp-Việt ngày thêm bền chặt, khiến cho ta có trông thấy cái thời-kỳ sau Hồng-thiên Lạc và tăng phát-đạt về tương-lai này.

Khắp là những người đi được thường có hạnh-phúc về buổi tân thời-đại này, và những người nhân có dịp vì cớ tu cơ mà được chiêm cái thời-cục ở trong xứ hội này, ai cũng nghĩ rằng nhà nước đã có công làm cho ta hồi-tỉnh cái giấc mê-mộng ngàn năm, xưa nay mình chỉ biết thiên-nhiên mà hưởng cái địa-vị cái thế lợi của mình; các người ấy đã sẵn có thế lực có tư-cơ, có thì-giờ mà tại gặp được cái thời-kỳ này, nên có thể cùng nhau kết thành những người cần mà lập nên một cái cơ quan thương-giới. Cái anh-phí về đường giáo-dục; đã thực-hành cầu phương ngôn « tự trợ thiên-trợ » và đã khiến khuyến cho đồng bào tự, nhất là cho người thôn-quê không phải biết rằng quốc-dân ta phải có sức mạnh-mẽ thì mới có thể giúp đỡ Chánh-phủ bảo-hộ giáo dục hiệu quả đặng.

Vì thế mới phát khởi ra cái chế-nghĩa rất là cao thượng là phải dược sản một cuộc số quan-hệ cho sẽ hội-tế, tên cả cho người nước ta nên cũng phải gánh lấy cái trách-nhiệm ấy; thượng-lưu nước nào cũng vậy, mà nhất là thượng-lưu nước ta dương vào lúc thời-kỳ đổi cũ thay mới này, lại càng phải có gắng hơn. Cái chế-nghĩa ấy, lắc mới đem ra đàm đạo trong chốn chung-gian cùng nhiều người hoan-nghênh, tưởng có thể giúp được nhiều người trong nước ta, « ngõ đi bằng nan ». Hèn là trước hết phải có tổ-chức, phải có chương-trình, nhu là gây nên một cơ-sở vững-vàng. Sẽ nhiều công việc hễ đã một hai ngày thật mà tháng mà làm xong được đâu. Thế nên phải bắt đầu từ cái khởi-thủy, vì chỉ-nguyện có cái tinh-thần hợp đồng của nhiều người được vững bền mới có thể làm việc, đối phó với thời-cục được. Đại phải làm nhiều cái phương-châm để cho cái thời-kỳ tinh-thần đó dự-bị rồi sau mới khai-trương ra được. Cái thời-kỳ ấy như Hội-tế Gây Dựng Sự-nghiệp 3 năm, tới sau nói quyết với các ngài cũng nên ra cái nhật thành. và các bậc anh-niên đồng-chí ở chung-quanh đây ai cũng tự-tín rằng Hội ta mà tới được cái thời-kỳ đại-hội đồng là sự-tại mình, thì lo gì mà không thắng lợi.

Vậy thì tôi đã nói rằng Hội ta xuất-hiện với bài-thảng từ năm 1919 khi quan Toàn-quyền Sarraut sắp phản-nhiệm Pháp-quốc. Hội hay giờ-ai cũng tới có đem tờ bẩy vẽ ý dự-định về việc lập Hội, ông quan Toàn-quyền Sarraut thì làm vui lòng mà chuẩn-hứa, Hội ta mới khởi xướng ra mà đã được quan thượng-hồng-ơn giúp cho nhiều lắm. Hội ta lại được quan thượng-bảo-hộ cho thì cho hành-hoàng, giúp cho nhiều phương-tiện, thì, trước khi thành-lập, cần nhà nông tập để công-cử về sự tập-hợp và làm chức danh-dự trong ngày quan Sarraut đi-tuần. Cũng về hồi 8 giờ ngày 27 tháng tư các nhà nông-tập lại họp ra một tại trong trường tại nhà Viện miễn, có đủ mặt các đại biểu quốc-dân Annam, để tỏ lòng biết ơn của quốc-dân đối với cái cái chánh-sách nhân từ của một nhà đại-chánh-trị là quan Toàn-quyền Sarraut.

Nhân dịp ấy là ngày Hội ta mới phát-sinh, quan Toàn quyền Sarraut có đọc một bài diễn-văn rất quan trọng, trong bài ấy ngài đem các thị-dụ-ngôn-ngữ mà tỏ rõ-ràng cho ta biết cái chánh-sách mình là cái nền móng Bảo-hộ. Ta xem lại bài diễn-văn ấy thì hiểu ý quan Toàn-quyền Sarraut đã thân-thiết cùng nước chúng ta như thế nào, không những phải vậy mà

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Cũng mạnh về đường vật-chất mà lại phải có cái sức mạnh về đường tinh thần. Cái chính-sách ấy thực-hành trong hãy lâu nay, suy không khỏi có người phản-đối, song nay đã thấy kết-quả rõ ràng, thì ai cũng phục là một cái chính-sách hay tuyệt-phẩm mà chính-sách ấy hãy giờ các quan Bảo-hộ ai cũng nên nhắc rằng phải nhờ ở cái lòng biết đạo-lý của nỗi giống người Việt-nam ta đã sẵn có từ xưa đến nay trải biết bao thế-kỷ.

Cái lòng ấy là cái đạo lý ấy, Hội ta há lại không sản có hay sao ; nếu không, sao lại được Chính-phủ để lòng tin cậy ?

Ấy thế Hội ta có bắt-đầu lĩnh như thế, sẽ sau ngày trong lễ 27 tháng tư năm 1919 trở đi, số người vào Hội mỗi ngày đông một cách lạ-lùng. Bấy giờ chúng tôi có dự-tính một cái chương-trình để làm trình quan Thống-sứ Bắc-kỳ duyệt y ngày 16 tháng hai năm 1920 ; đại-lược kỳ vẫn thi-hành đến giờ. Ấy là tờ hãy giờ Hội ta đối với pháp-luật đã bắt đầu suất thế.

Nhưng mà nào đã xong đâu, khó-khăn nhất là lúc đem thực-hành các chương-trình của Hội. Chương-trình ấy các ngài cũng đã biết, có phải chỉ hợp-bội về một phương-diện nào đâu ; phải bao làm biết bao công việc đồng-thời thi-hành, để cho đạt với cái mục-đích chung là cái mục-đích « khai-trí tiến-đức cho xã hội Việt-Nam ngày một thêm mới. »

Kỳ-thủy chúng tôi hết sức thực-hành cái điều thứ ba trong chương trình định rằng phải lập một nhà hội-quán tại Hà-nội cho thật trang lệ để làm nơi hội-nghị. Ấy là nhờ trong một nhà cần nhất phải có nơi để hội-họp gia-tộc, hương-chi trong một hội lớn như chẳng cần có một nơi hội-sở xứng đáng với cái công cuộc lớn lao của Hội hay sao ? Bởi thế chúng tôi phải lo liệu lập nên một nhà Hội-quán để cho Hội ta thì hội-đồng sẽ nhờ mà họp, để sau các cụ các hội-viên, hằng được gặp nhau, trong một nơi toàn những người thân-thiết, có thể cùng nhau đổi trao tư-tưởng kiến-thức, buộc chặt mối tình tương-ái, mà cũng nhau làm cho thành đạt cái công-cuộc chung cho tất cả xã-hội. Chúng tôi đã tìm làm rất may-mắn, khi tìm nơi lập nhà Hội-quán, may sao được ngay một chỗ ở bậc thắng-cảnh nhất trong thành phố Hà-nội này. Các ngài hãy xem các cái để kiến-trúc đã xếp đặt, thì đủ biết có nhiều cái thanh thú đặc biệt ; nào là sân chơi để kiến-trúc lâu-đài, nào là sẵn chỗ vườn chơi để làm nơi tiêu khiển, làm nhỏ chơi ăm-mát, các cuộc vui lễ rất sẽ làm đây, nước rằng đến kỳ đại-hội đồng sang năm sẽ có để cuộc vui thưởng ngoạn.

Cái công-cuộc của Hội ta nay mở mang được thế này, nếu không có các quí-quan có thể lực, các bậc đồng-chí có hằng-tâm, thì sao hãy giờ đã trông thấy cái quang-cảnh này ? nhờ các quí-quan Hội ta mới thu được những cái này trong 30 năm, chiếu lệ mỗi năm chỉ phải giả một đồng bạc làm thôi, không những thế mà thôi, lại được nhiều hãy-tâm giúp cái công-cuộc của Hội, trên tôi xin đem những tiền tức ấy để mà sắng tạo lên được cái công-cuộc to lớn trên tôi xin đem những tiền tức ấy để mà sắng tạo lên được cái công-cuộc to lớn như này. Cứ các sổ các ngài sẽ nghe tờ trình của ông thủ quĩ tỏ bày rõ rằng về các món tiền thu-nhập và chi xuất của Hội.

Các ngài nên cùng với chúng tôi hiến đồng-thanh mà tỏ lòng cảm ơn quan Toàn-quyền Long và quan Toàn-quyền Sarraut, đã phủ trợ cho Hội được thành lập và phát đạt ; lại cảm ơn quan Thống-sứ Monguillot và quan Thống-sứ Rivet, đã làm ơn cho Hội ta một cách thực công-hiệu ; lại cảm ơn quan Bộ-trưởng Sarraut đã nhiều phen tỏ lòng giúp đỡ cho Hội ta ; sau lại cảm ơn các cụ các ông hội-đồng không có là vì cái danh-hiệu gì mà cũng đem tiền bạc quyên-trợ vào Hội để làm nên công-quả. Công đức của các vị đại-nhân và các ông hữu-tâm ấy sau này sẽ ghi-tạc vào cái bia kỷ-niệm để lưu-truyền tuyên vạn niên.

Thưa các ngài, nay chúng ta đã có nơi hội-sở, nơi hội-sở này vì như một nơi trung-tâm hòa để phát-quang ra khắp mọi nơi, thì thì các ông quan hiệp-động cần ta cũng phải có ở đây mà phát-khởi ra ; hội-đồng trị sự chúng tôi xin các ngài đem lòng mà cũng giúp đỡ cho công cuộc Hội ta ngày thêm phát-đạt. Cái chương-trình Hội ta sẽ dần dần thi-hành sau này, tôi không thể nói hết ra đây được ; chương-trình ấy sẽ lần-lượt đăng lên Nam-phong tạp-chí. Nay tôi chỉ nói đại-lược để các ngài xét xem các điều dự định của chúng tôi nên chăng thế nào, xây các ngài bàn-định. Chỉ không phải bắt buộc các ngài phải theo ý chúng tôi. Xin các ngài xem chương-trình rồi cứ tự-ý đem kiến-nhiệm của mình mà nghị-luận cho xác-đáng. Ngài nào có ý kiến gì, hay muốn phát-nghị điều gì, xin cứ công-nhiên mà nói, để hội-đồng quyết-định. Phàm các điều gì đã do đại-hội đồng quyết-định, thì hội-đồng quản-trị sẽ tuân-theo một mực mà thi-hành.

Vậy các ngài ở ba kỳ hiền gì muốn xướng-nghị, nhất nữa xin cứ tỏ bày ra đây, để ta cùng bàn định.

Hay tôi xin nhắc lại từng câu ở điều thứ 2 trong điều-lệ Hội ta, để chúng ta cùng nhau xác định một cái chương trình để thi-hành cho thỏa-hợp.

Trước hết trong điều ấy có nói rằng : mục-đích Hội ta là để mở-mang cho quốc-dân Việt-Nam bởi những tư-tưởng học thuật của nước Đại-pháp.

Đó không phải là chúng ta đem dân ta lấy cái trách nhiệm tổ chức về sự giáo-dục để truyền bá học-thuật Thái-tây. Làm như thế, thì quá cái địa-hộ của ta, mà lại ra ngoài cái chức-vụ của ta. Giáo-dục là việc của Chính-phủ và là việc chuyên-trách của các học trường. Nhưng mà học trường là nơi chỉ để cho người thanh-niên học-tập ; người ra rèn phía nhiều người vẫn quan thời cũ, hễ thấy điều gì mới lạ tự người lại, thì hay đem lòng phản-đối, nhất là đám-bà và những người có-lậu chỉ hay mê-tín những sự nhảm-nhí. Bởi vậy những học thanh-niên khi khỏi nhà trường ra về mà tiếp xúc với những thói hủ lậu ở quê hương, thì không có mấy người đi hiểu-thấu được sự tân-học là có lợi-lợi, phần nhiều tự bị cái-thói cũ nó che-lấp mất cái học-thức non-nớt của mình đi. Nhất là về sự vệ-sinh, sự giao tế trong xã-hội, thì người thiếu-niên không để ta-cách đối-đích lại được cái thói cũ. Thành ra đàn vẫn hoàn đàn, tuy rằng gọi là có trong theo đổi tân-học mấy năm mà chỉ cũng không thành ra kết-quả gì. Ta vẫn thường thấy có người thiếu-niên học ở trường tây trở về, đến khi ốm-đau lại có tin dùng thuốc tàu ; thậm-chí như thuốc *quinine* là một thứ thuốc thường-dùng mà cũng không tin, thì thật là quá !

Bây giờ muốn chấn chỉnh lại đời-phong hậ-tục ấy, thì Hội ta có thể giảm lấy trách-nhiệm để mà bổ-khi cho quốc-dân.

Trước hết là khuyến trong những sách hoặc viết bằng quốc văn, hoặc viết bằng Pháp-văn, cốt để truyền bá học-thuật Âu-Tây cho đồng bang ta. Nam-Phong tạp chí chính là một thứ sách rất nên khuyến-trong ; hiện ông Phạm Quỳnh đương thay-lý Hội ta làm chủ-bút. Tôi không cần nhắc ra-tụng cái thiên-tài ông Quỳnh, chắc các ngài cũng đã biết rõi. Những bài đại-luận của ông có ảnh-hưởng cho quốc-dân một phần rất to vậy. Ông Quỳnh có nhờ Hội quản trị cho tạp-chí Nam-Phong, thì nay tạp-chí Nam-Phong là một cái cơ quan cho Hội Khai-trí-đức-tá. Không nói chắc các ngài cũng hiểu rõi Nam-Phong là một cái tạp-chí lớp nhất trong nước, và có thể so sánh được với những tạp-chí có giá trị của các nước. Những người trong tam-kỳ ta đọc tạp-chí Nam-phong, toàn là những người có học-thức trong nội thế. Tạp-chí Nam-Phong là một tạp chí đáng trọng vì bốn năm nay không hề thay đổi mục-đích cao xa. Bây giờ chắc ai cũng công-nhận rằng tạp-chí Nam-Phong là một cái cơ quan truyền-bá văn-minh rất đặc vậy. Vậy thì ta phải biết mà lợi-dụng tạp-chí Nam-phong. Cho được thì mục-đích ấy thì những ta phải tổ-chức lấy một bọn người gọi là « những người bạn thân tạp-chí Nam-phong » để giúp ông Phạm-Quỳnh trong sự mở-mang tạp-chí. Không những là ta định những ông văn-hữu-tri nước người đã tỏ bỏ cho quốc-văn, ta lại phải bắt nốc gây lấy cái nền quốc-văn nữa mình làm cho được phong phú hơn lên. Bên Đại pháp cũng có nước văn-minh khác nhiều bậc thanh-niên văn-tài vì có giúp việc cho tạp-chí mà nổi tiếng v-i đời. Vậy sao ở nước ta lại không như thế ? Có mong rằng trong các ngài ngày nay, ngài nào có thì-giờ, có hứng gì hay, có làm gửi đến tạp-chí Nam-phong, chắc được tạp-chí ấy lăn lòng hoan nghênh.

Trong tạp-chí *Nam-phong* cũng có đăng tờ trình công việc của hội, những việc của hội đồng quản-trị trác-khảo ra cũng những biên-bản các kỳ hội đồng hội to Tạp-chí Nam phong trước cũng đã đăng tập kỷ yếu của hội, tờ bày giờ đi cũng vẫn đăng như trước. Vậy xin các ngài không những là mua mà lại có động cho tạp-chí Nam-phong được nhiều người đọc. Ông Lê-văn-Phúc là người in tạp-chí Nam-phong có hứa với chúng tôi sẽ bắt đầu làm lớp thêm ra và những bài in được trăng lệ và lại đang trù-tính biên tập thêm một phần Pháp-văn của hạn báo nữa để đăng-hàng-xứng-ra. Như thế thì tôi chắc rằng các ngài đăng bài đồng mua làm cho tạp-chí Nam-phong sẽ được ngày thêm giá-trị lớn lên. Nhật và các Tàu cũng không ở Á đông nầy.

Nhưng chúng ta không những chỉ tân-trợ các nhà văn sĩ có bụng giúp Nam-phong mà thôi đâu. Chúng ta làm nhiệm vụ chính nữa, trong Điều lệ Hội ta cũng có nói, chúng ta sẽ bảo-trợ về việt chữ quốc về tinh-thần cho những nhà văn-sĩ viết được những sách có ích cho sự giáo dục quốc-dân.

Sự tân-trợ đó có ba cách khác nhau ; hoặc có động cho những sách ấy trong tập kỷ yếu của hội ; hoặc thưởng-tiền cho các giải-văn giải văn-chương ; hoặc quyên sách nào dịch-đăng thì in giúp cho rẻ nhiều,

Cho được như thế thì Hội định thiết-lập một bội-đồng là hội-đồng khuyến kí tích văn chương. Khi có quyển sách nào đem lại tặt cả lập một bội đồng quản-trị xét xem thế nào.

Muốn cho sự khuyến-khích ấy có công-hiệu thì mỗi năm chúng ta định lấy có những giải-thưởng như sau này : giải thưởng cho quyển văn nào hay, giải-thưởng cho quyển nào có ích cho việc học, giải thưởng cho quyển tiểu-thuyết nào hay, giải thưởng cho những bài dịch thiên tiểu-thuyết nào hay. Bây là thưởng cho các sách viết bằng quốc-văn hoặc viết bằng Pháp-văn.

Chúng ta lại định khuyến khích cho cả mĩ nghệ nữa, cứ mỗi năm sẽ treo những giải thưởng cho mĩ-nghệ An-nam.

Thưa các ngài, đó là cái chương-trình của hội ta định thi-hành giúp cho sự khai-trí đến trong nước, theo quĩ-trình của quí Bảo-hộ.

Mỗi cái mục-đích nên của Hội ta trong điều thứ 2 là truyền-bá những nghĩa luận-lý và thuyền-khích những việc đạo đức. Chúng ta cũng đã sắp đặt lúc sắi-lương phong-tục. Ta đã khuyến khích các nhà văn-sĩ soạn những sách có ích theo ý-tưởng Đại-pháp thì cái mục-đích ấy sẽ có thể đạt tới được.

Thưa các ngài, tiện đây tôi xin đọc cái câu bàn mình của vua Tuong trong sách « bại-học » rằng : « *cần nhật tân, nhật nhật tân, hựu nhật tân* ». Sự thực-hành đạo đức cũng phải như thế. Người hiểu nghĩa vụ, người thật văn minh cần phải suy-xét những lẽ-tinh của tinh-thần mình ở lương-tâm. Thật vậy, trong một cái xã-hội, tuần phong nghiêm-nhật, có hình-luật để ngăn ngừa những sự rối-loạn trong dân-gian, nhưng đối với những người lương-thiện thì pháp luật kỳ là thừa vậy. Văn-minh cũng là cái sự nhờ cái luận-lý thực-hành ấy nó là cái sự sẵn cái phong-tục hay trong nước, mà nếu người nước ta có giữ mãi được cái bản tính quí-báu như xưa, thì sự lợi làm cho xã-hội được bảo-hành, không cần phải có pháp luật nghiêm-nhặt.

Những câu châm-ngôn ấy cũng giống như những câu ở trong luận lý cổ nước ta, và trong luận-lý phương tây mà ta đang học, cách dạy và cách giảng luận-lý tây-phương khác hẳn của ta, nên đồng bang ta thường nhầm cho là học đăng kỳ-luật khác nhau. Có nhiều người đồng bang ta cho ta bắt chước luận-lý tây-phương thì phong hóa nước nhà sẽ phải suy-đồi. Vì vậy nên nhiều người không tin.

Có nhiều kẻ bắt chước luận-lý tây-phương không phải đường, nên bị đồng-bang lấy đạo nghĩ luận ra mà khích bỉ ; mà những kẻ học đỏ đang ấy lại lên mặt là những tay học thức rộng, họ làm như vậy là chỉ làm cho xã-hội phải hỗn tạp đi thôi. Còn những kẻ khác, muốn day-trí lấy đạo nghĩ luận và sự thờ-phụng tổ-tiên và lại có lòng đề-bí vì họ học một được mấy cái thì thường cứ nguyên người tây mà cái trơi thường ấy không quan hệ đến sự vâo mình cần nhân-loại. Nói tóm lại, hai cái luận lý mà người ta tưởng là khác nhau, mà cũng có một cái cốt chính như nhau vậy. Cái cốt chính ấy gọi là « sự khắc-ngoan của các đức-tính ». Vậy trước hết ta phải làm cho quốc-dân ta có cái luận-lý tuyệt-hảo để luyện tâm ta có người không rộng mà theo.

Những người thanh-niên An-nam có tư tưởng, nếu được đến ta khuyến-khích vào con đường luận lý phổ-thông đồng tây dung hợp,

Chúng ta cũng lại có thể giúp ý ấy mà khuyến tưởng và cổ động những công-cuộc có mục-đích cao-thượng, lợi-quốc lợi dân, hoặc cho người trong nội, hoặc cho những người trong cả nước khi thấy trong nước như là một người thân-thiết với ta. Thanh niên Nam-Việt ở mà quan nầm Mou, nai cũng là chân-xa-ngư Hội ta vừa lập ra ở Hanoi.

Một cách rất đ ợc thực-hành luận-lý là sự lập-thân công-nghiệp. Hội đồng quản trị đã dự-định mới rồi, nay tôi không muốn nói nhiều, không muốn các ngài phải chú-ý đến lắm, muốn để các ngài tự-tục khảo, là một việc về sinh chung cho hai nai An-nam ở nhà quê. Tôi mong rằng nhiều ông Hội-viên ta ở các đinh giúp chúng tôi làm được việc nghĩa-cử định-đoán lấy, khiến cho những người muốn cho nói-giống ta được tăng-tiến phải cuối ý lưu-tâm.

Ban diễn văn nay kỉ dài, tôi xin ngừng lại. Tôi phải phân qua cái chương-trình của hội chúng ta là thế để các ngài rõ. Tôi xin nhắc lại rằng tập kỷ yếu Hội ta sẽ nói minh-bạch về những vấn-đề mà tôi mới nói lược qua. Tôi cũng xin các ngài nên đem những ý kiến riêng mà tán-thành vào những vấn-đề ấy.

Chốc nữa, ông Nguyễn-Quí-Toản là ủng thư ký thay ông Phạm Quỳnh đi vắng sẽ đọc cho các ngài nghe những chỉ điều-lệ chúng tôi muốn sửa đổi lại, ông Toản sẽ nói rõ cho các ngài biết những chỗ định sửa đổi ấy, là vì muốn để liên-lạc với các ông thân-hào Đại-pháp biết lòng tán trợ cho Hội ta.

Bây giờ tôi lại xin cảm ơn tất cả các ngài có mặt ở đây hoặc vắng mặt ở đây, mà đã giúp đỡ cho Hội ta.

Tôi xin đem trình ra đây mấy điều để đại-hội-đồng ban định.

Vậy tôi xin hoài hội đồng, ông thư ký hãy sẽ đọc các văn đề về kỳ đại-hội-đồng nầy đã, các ngài quyết-định.

Quan Thiếu đọc xong thì cử tọa vỗ tay hồi lâu. Rồi đến ông Nguyễn-qui-Toản là thư-ký đọc mấy điều của Hội-đồng trị-sự định hỏi ý-kiến đại Hội-đồng, là :

Điều thứ 1 — Để định mỗi năm phải phân thưởng danh-dự cho bọn trò giỏi trong ba bậc sau nầy :

1° Bậc trung học bản xứ,

2° Bậc thành-trung-học, trường Bảo-hộ và trường Lơ-thê-tinh.

3° Bậc Sơ-học, học trò con gái con gái đỗ bằng Cơ tiểu.

Điều thứ 2 — Hội định phát phần thưởng văn-chương cho những nhà trước-thuật nước ta đã làm những sách hay hoặc bằng chữ Pháp hoặc bằng chữ quốc-ngữ.

Điều thứ 3. — Hội-định mở một phòng để bày những đồ mĩ nghệ xứ ta và phát phần thưởng cho các nhà sáo-tho về mĩ nghệ.

Điều thứ 4 — Hội định đặt ra phần thưởng khuyến-khích về việc tiết dục.

Điều thứ 5. — Hội định đặt mỗi bội đồng 4 thân hữu g ấp việc *Nam-phong tạp-chí*.

Nói về phần phần thưởng cho người làm viện hoặc làm sách thì ông Bạch-thái-Bưởi có xin hội thưởng cả cho người làm sách bằng Hán-văn nữa. Quan tuần Nguyễn-năng-Quốc đinh Hưng-yên không biết đồng tình, ngài nói rằng sách chữ nho rồi ra để cho ai xem mà thưởng, ông Ng.-hữu-Thu lúc Sen là nghị trưởng nói xin đinh cái việc ấy lại, ý ông không muốn thưởng việc khích việc học chữ Hán, ông lại nói rằng vì thế có đặt phần thưởng nữa thì không có người chấm được. Bấy giờ có một tiếng cãi lên trả lời rằng: không có sách, chữ đã có người làm ra thì trong nước đã lại không có ai chấm được ru ?

Ông Trần-trọng-Kim nói rằng hai thứ chữ Pháp-văn và Việt-văn đã đặt phần thưởng thì sao lại không thưởng cho Hán văn. Bấy giờ một học Pháp-văn và Việt-văn, chứ mấy người nắm nay thì ta học chữ gì ? Hội-đồng đều biểu đồng tình mà vỗ tay thuận. Vậy đinh rằng là sẽ thưởng cả thứ Pháp văn, Việt văn và Hán văn đều có thưởng cả. Còn mấy ông nữa cũng rồi, nhưng lại ra ngoài văn-đề, tưởng không nên đăng báo làm chi.

Những văn-đề sau là việc mở một phòng bày những đồ mĩ-nghệ xứ ta và phát phần-thưởng cho các nhà sáo tho về mĩ-nghệ, và việc khuyến khích thể dục thì Hội-đồng cũng thuận cả, còn việc đặt Hội-đồng thân-hữu giúp việc soạn báo Nam phong thì Hội-đồng giao cho hội đồng trị sự định sau.

Rồi ông thư ký nói lại lọc mấy khoản điều lệ cần sửa đổi lại

Đoạn đến ông Lê-v-Phúc là thủ quĩ của hội đọc những khoản chi thu cũng là số dự toán của hội hội-đồng đem ưng thuận cả.

Sau bàn đến việc nhà *cercle* thì Hội-đồng định rằng bổ cái lệ góp mỗi tháng 5 hào đi, vì số hội viên ở Hanoi chỉ có 75 ông thuận vào nhà *cercle* thì tiền thu cũng không được là mấy, mà những ông đã là hội viên hội Khai trí không đóng 5-hào, không có chân hội *cercle* thì lại không được vào. Vậy hội bỏ hẳn cái lệ góp mỗi tháng nầm bảo đi, mà định rằng những ông có mặt tại Hanoi thì đóng một lần trước cho là mấy đồng, hoặc năm đồng, còn những hội viên các tỉnh cũng đóng cho hai đồng. Về các khi dụng trong nhà *cercle* thì Quan Thiếu nói rằng đóng cửa Nghị đã cũng cho bộ 1000 đồng.

Bàu xong mọi việc thì bàu lại hội-đồng quản trị vì chiếu theo điều lệ thì điều 11 ở điều lệ thì hội đồng quản trị chia ba mỗi năm bầu lại một phần, những ông kê sau nầy phải rút tên ra là : MM Marty, Hoàng-trọng-Phu Bùi-huy-Tín, Bạch thái-Bưởi, Ng-kim-Lân, Trần-viết Soạn, Grossin, Chonlet, Hoàng-mạnh Trí Lacombe, Thân-trọng Huế Ng bá-Trác

Đoạn đến việc bầu lại hội-đồng quản trị là : MM Marty, Hoàng-trọng-Phu, Bạch-thái-Bưởi, Bùi-huy-Tín, Ng-kim-Lân, Trần-viết-Soạn. Hội đồng quản trị năm nay có sáu ông hội viên mới được bầu là MM. Đào huống-Mai, Phạm-v Khoan. Ng Tránh, Ng-Tâm, Lê-thành-Ý. Phạm-huy-Lục.

Đoạn rồi hội đồng quản trị lại bàu lấy hội đồng trị sự mới là :

Hội trưởng : M. Hoàng-trọng Phu.

Phó hội trưởng : MM. Trần-văn-Thông, Ng-hữu-Thu, Bạch-thái Bưởi.

MM. Tờ-Oạm và Ng-v-Vinh (hiện sang Pháp vắng) số phiếu bằng nhau thì hội-đồng định lấy M Tờ-Đạm cao tuổi hơn.

Tổng thư ký : M. Phạm Quỳnh.

Phó thư ký : M. Ng-qui-Toản.

Thủ quĩ : M. Lê-văn-Phúc.

Phó thủ quĩ : MM. Ng-Thành và Lê-thành-Ý.

Hội-viên trị-sự : MM. Marty, Trần-trọng Kim, Ng-Tâm, Ng-tất-Tế.

MM. Đỗ-Thận và Phạm-huy Lục bằng phiếu nhau thì hội đồng định lấy M. Đỗ-Thận cao tuổi hơn.

Hội đồng giải tán gần 1 giờ.

HÀI ĐÀM

Một cái nguồn bổng ngoại

Bà lang gết với ông lang :

Đến là bay giảng những cách phòng bệnh cho những người đến xin thuốc ! Nghe rõ như dẫm vào tai.

Ông lang chưa biết bà lang gắt :

— Phải thế mới được, bà ạ. Không cổ-động về-sinh cho riết, thời mãn này quốc-dân ta ngay với các bệnh dịch.

Bà lang bĩu môm nhại ông lang :

— Ngay... với... các... bệnh... dịch.

Thế ngộ như quốc-dân ai cũng theo lời ông mà giữ gìn, thiên hạ không có người thỏ-tả thì ông lấy đâu làm bổng ngoại !

(Bà nói tiếng thỏ-tả to quá, nhiều người chỉ nghe thấy thế trống bà rắn mắt ai đó khai cái ngoẻn bổng ngoại).

Sơn-Phòng

VIỆC HANOI

Ngày lễ kỷ - niệm bà Jeanne d'Arc. — Lễ kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc khởi từ lúc bắn 21 phát súng đại-bác ở đường bờ sông hồi 6 giờ chiều hôm thứ bảy. Ngoài lớn trẻ con kéo nhau ra xem mà nhiều người chẳng biết là mừng hội gì lễ gì ra cái ngày lễ mà suy tôn cả những nước Đại-Pháp công-nhận là ngày lễ của quốc-dân nước mình được có hai năm nay.

Buổi tối thì trước đèn qua những đường phố mà nhân báo đã đăng trước.

Cuộc diễm binh. — Sáng hôm qua, ở đường bờ sông lại bắn 21 phát đại-bác nữa. Đến 7 giờ thì diễm binh tại đường Clémenceau. Các đội binh dự diễm cũng như mọi kỳ, là lính Tây đoạ thuộc địa thứ 9, lính khố đỏ về thứ nhất, lính pháo-thủ, lính công-binh, súng cối xay, súng đại-bác, xe phòng-lủy vân vân.

Người đến xem không được đông như mọi khi, ở rạp các quan ngồi cũng còn nhiều giế bỏ không. Đúng 7 giờ thì quan Toàn-quyền Baudoin cùng quan Thống-sứ Blondlat đi xe song mã tới rạp, đàng trước có một đội kị-mã cầm có con đi giản mặt. Phường nhạc thổi bài Marseillaise. Quan Thống sứ đi diễm xong thì ngài gắn Quân công bội-tinh (médaille militaire) cho hai viên phó quản thuộc đội công-binh.

Đoạn rồi các hàng quân lại diễn qua rạp các quan ngồi mà về trại. Trong khi diễm binh thì có ba chiếc máy bay lượn trên không trung. Chưa đến 8 giờ thì đã xong hết.

Lễ tại Nhà thờ. — Ở chỗ diễm binh ra thì các quan đi cả về phía Nhà-thờ. Đúng 8 giờ rưỡi thì làm lễ. Nhà-thờ người cửa lớn có bày lượng bà Jeanne d'Arc, ở trong thì đèn điện đèn nến lấp-lánh sáng rực như sao sa, các quí quan đến thì lễ rất đông : Có quan Toàn-quyền Baudoin, quan phó toàn-quyền Robin, quan Thống-sứ Mongaillot, quan Thống-sứ Blondlat, các quan nguyên soái Sicre, Jaquet, Peuidemange, quan Đốc lý, các quan chánh văn-phòng phủ Toàn-quyền và phủ Thống sứ cùng các quan văn võ đông lắm. Đức-cha Gendreau thân hành làm chủ lễ, rồi đến cố Ân giảng sự tích bà Jeanne d'Arc cho cỏ cử tọa nghe.

Trong khi hành lễ thì có đại-biểu **quyên tiền giúp cho xã Hanviné.** Cuộc 9 giờ rưỡi thì xong.

Rước Nhà-thờ. — Buổi chiều hồi 5 giờ thì Nhà-thờ có rước ở cung quanh Nhà-thờ. Tuy thánh phố mắc đi hội chợ phiên giúp xã Hanviné, mà người kéo nhau đi xem rước cũng đông lắm.

Đốt đèn pa kéo cỏ. — Từ ngày hôm trước và cả ngày hôm qua, các công sở đều kéo cỏ rất trọng thể, tối đến lại đốt đèn điện, đèn cốc sáng rực, nhất là phủ Thống sứ, tòa Ngân-khố, tòa Bưu-điện, nhà hát Tây vân vân.

Cuộc chợ phiên giúp xã Hanviné. — Tuy trời nóng bức là thế mà cuộc chợ phiên (kermesse) đặt tại nhà hát Tây chiều hôm qua để giúp xã Hanviné cũng được vui vẻ lắm, người Tây người Nam tử tác mở hội cho đến tác chiều tối không lúc nào vắng Thế mới lại càng tỏ ra rằng các ông và nhất là các bà có chân trong hội-đồng tổ chức cuộc hội lấy thật là tận tâm với hội. Nào là kẻ bán bánh những đồ chơi và đồ dùng của các nhà bảo tâm gửi đến cho mà bán quán vẫn đông bảo. nào là khu bán bánh bán nước, chỗ phương-nhạc bình thỏi, chỗ làm trò hát cho trẻ coa xem, nào là chỗ bắn súng, chỗ nóm vòng, vân vân. Suốt buổi hội chợ ấy thì các tủ nữ đem hoa đem thuốc lá đi bán để lấy tiền cho xã Hanviné.

* * *

Tòa Đốc-lý lại gửi cho bản-quán tờ lại cảo sau nầy :

Số tiền thu về ngày hội-chợ phiên giúp xã Hanviné được như sau nầy :

Số tiền bạc giải đã .	2.888	p. 70
Tiền bán hàng và tiền thu trong ngày hội .	4.390	96
Cộng là	7.279	p. 66

Có lẽ sau nầy hãy còn nhiều được nữa số tiền nữa.

Nếu so cái số năm nay với số tiền thu trong cuộc chợ-phiên lần trước của Bắc-kỳ là 18.195 p.18 (trong số ấy thì cả thành phố Hanoi được 6.583 p. 58) thì rõ ràng ngày hội tuy mỏ vào mùa nóng bức mà sự kết quả cũng được thỏa-mãn.

Cái công ấy cũng là nhờ về tấm lòng sốt sắng của các ông các bà tổ chức lên hội này, chẳng quản trời nóng bức một nhọc mà cũng vui lòng giúp nốc làm cho trọn một việc nghĩa.

Cái công ấy cũng là công của các nhà báo tâm bỏ tiền của ra mà giúp cho xã Hanviné.

Sau nữa cái công ấy lại là công của các báo quán đã hết sức cổ động giúp cho hội này.

Vậy quan Đốc-lý xin thay mặt xã Hanviné và về phần riêng ngài có lời cảm ơn tất cả các ông các bà đã gắng sức giúp nên được sự kết-quả như vậy.

Nhân bây giờ cộng cả số tiền 586p.70 là tiền của một hội hát làm phúc tại nhà hát Tây đô trước và số 135 p. 40, là tiền quyên ở nhà thờ hôm 14 vừa rồi thì Hanoi ta sẽ gửi cho cho con nuôi ở bên Pháp được hơn 8.000 đồng.

Quan Đốc-lý lại có lời cảm ơn các ông các bà một lần nữa.

Trước hết ông hội-trưởng có đọc một bài diễn văn nói về lịch-sử cuộc hội cho nay và công việc của hội-đồng nay phải làm những thế nào.

Rồi hội-đồng chia làm ba tiểu hội-đồng là :

Hội-đồng tổ chức

MM. Larrivé, hội viên phòng Thương-mại Hanoi ; Daurelle, buôn xuất-cảng tại Hanoi, Lê-thuận-Khoát, hội viên phòng Thương mại, Trần-văn-Thông hội viên phòng Canh-nông.

Hội-đồng quảng cáo

MM. Bazin, quản-lý công-ty xuất-cảng ; Daclaux, hội viên phòng Thương mại Hanoi ; Le Roy des Barres, hội-viên phòng Canh-nông ; Ng-đình-Phác, thương-mại tại Hanoi ; Sơn-xuân-Hoán, phó quản-lý hội Quảng-hưng-Long.

Hội-đồng nhà cửa

MM. Aviat, Hommel hội-viên phòng Thương-mại Hanoi ; MM. Robert, Hoàng-quang-Hương, hội-viên thành-phố Hanoi.

Hội-đồng trị-sự

Hội-trưởng : M. Sauvage, hội-trưởng phòng Thương-mại Hanoi. Phó hội-trưởng : M. Aviat, hội viên phòng Thương-mại Hanoi. Thư-ký kiêm thủ-quĩ : M. J. Larrivé, hội-viên phòng Thương mại Hanoi.

Hội chợ Hanoi. — Sáng hôm nay, hồi 10 giờ, hội-đồng Hội chợ đã họp tại phòng Thương-mại ở phố hàng Trống.

Như tôi bản báo đã nói trước, cuộc kinh lí nầy từ năm nay trở đi giao cho phòng Thương-mại tổ chức chứ không thy thuộc về chính phủ nữa.

Hội chợ sẽ do quan Toàn-quyền Đông-pháp và các phòng Thương-mại và Canh nông Bắc-kỳ bảo trợ.

Hội-đồng danh dự thì có quan Thống-sứ Bắc kỳ làm hội-trưởng và các ông hội trưởng phòng Thương-mại Haiphong, phòng Canh-nông Bắc-kỳ, quan Đốc lý hai thành-phố Hanoi và Nam-định làm hội viên.

Các quan lãnh sự Ngoại-quốc có một tại Hanoi cũng làm danh dự hội viên.

Hội đồng tổ chức có những ông nầy.

MM. Sauvage hội trưởng phòng Thương-mại Hanoi, Aviat, Larrivé hội viên phòng Thương-mại, Bazin, Bleton, Chenu, Daurelle Daclaux, Emery, Hommel, Le Roy des Barres; Robert, Bạch-thái-Bưởi, Hoàng-quang-Hương Lê thuận-Khoát, Ng-đình-Phúc, Sơn-xuân-Hoán, Trần-văn-Thông.

Các nhà báo quán ta cũng nhiều ông đến dự hội : M. Đỗ-Thận đại biểu báo *Khai-nào*, M. Biểu đại biểu báo *Nam-phong*, M. Phạm-huy-Lục đại biểu báo *Trung-Bắc tân-văn*.

Bán một cái nhà ở Đồ-sơn. Hỏi tại bản quán.

3261

Cuộc thi thơ. — Cuộc thi thơ của cô Ngô-thị-Quyên đến ngày hôm nay là hết hạn. Vậy những thơ gửi đến sau khi tờ báo nầy đã lên-hành thì bản quán xin kể vào số ngoại-hạn cho được công-bằng. Còn bao nhiêu những thơ gửi đến dự cuộc thi từ xưa đến nay thì bản-quán đã giao riêng cho một viên thư-ký rồi chấm-tín đánh số và rọc phách (giấu tên tôn), lại có đóng dấu kiểm của bản quán, rồi sau mới đệ trình Hội-đồng điểm duyệt.

Hoa-kiều Trung-Tây học hội. — Sáng hôm qua, Hoa-kiều Trung-Tây học hội đã làm lễ khánh-thành nhà học mới ở ngõ Sầm-công. Nhà-học nầy vốn là một cái đình cũ của Hội-quán. Nay hội sửa-sang lại để làm nhà học song cũng rào sạch sẽ sáng sủa lắm, để tư-cách làm một cái nhà học theo lối mới ngày nay. Ngày hôm qua nhà trường lại treo cờ kết-hoa, và trần thiết đồ đạc, trông lại đẹp mắt lắm.

(Xem trang tiếp kì, cột thứ hai).

ĐỒNG-HỒ VỎ KÈN

BẢO HÀNH 6 NĂM

Máy chạy tốt như bằng

Có cả đồng đeo tay bằng giá rất đẹp

Mọi sự hỏi xin cứ viết thư cho, có mem gửi lem đến

Giá . . . . . 5 $ 75

BÁN Ở HIỆU :

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Pho Pau-Bert. — HANOI

3009

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng các-bách của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ ma lắm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Trang-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,

Ed. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert (Hanoi).

HỎI KẺ PHẢI BẢO

Nay anh em người Nam Việt phải đau ngực, phải thở hơn phải đau khi ngực mà đi chữa thuốc không phải thường, hoặc là đã hoặng chữa chữa nào cả, nay hỏi những người phải đau thì ngực đó kinh niên, hoặc phải đau ở phổi, xem hơi ho, người phải không lao, nay tôi khuyên nên người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước khi tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tiểu. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả mấy đời người cho nên không sống được bao nhiêu về phần nhiều chẳng sinh đẻ được.

Lại tôi nói đây quan trọng thế mà nhiều người có biết không? Nhiều có biết mà không chữa đi thì trong bề mặt, bệnh về sau sẽ giảng Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con sài phổi nhiều không sống được. Người sẽ không có mà nối tiếp cho dòng dõi cái được, thì chỉ sinh ra sài yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nên nhà người không nhận giống Nam Việt bao nhiêu, nên nhà người khỏe, nhiều giống Nam Việt tiêu diệt đi, thì chữa cho bệnh đi mới được.

Tôi có viết cho nhà hiệu Bán-thuốc MONTÈS ở số 54 Paul Bert, Hanoi mà bởi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 1 $ 80, Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa cà-phê, uống một lọ, thì khỏi mạnh về bệnh đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ . . . 0 $ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU

360 lít. . . . . 12 $ 00

Hộp to 3 $ 90 đến 2 $ 00 (tùy theo giá bạc khe Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần-hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilulas Pinck »

Một lọ. . . . . 4 f. 45

Bộ 6 $ 70 đến 6 $ 80

Sáu lọ. . . . . 24 f. 50

Bộ 3 $ 90 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết

« LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11 f. 50

Bộ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bổ) bổ huyết

Một lọ . . . . . 11 f. 60

Bộ 1 $ 80 đến 1 $ 90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh nói dịch: như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa hay thường hay hại người hết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu và số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đừng-hỏ uống một viên rồi nằm đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nằng rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì phải trong 24 giờ là khỏi.

Nhà chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Đúng mười giờ thì các quan khách tới nơi. Có quan Mus, đốc-học trường Cao-đẳng Sư-phạm, đại-biểu là đại-biểu quan Học-chính tổng trưởng ; quan Cai-tri Marty, đại-diện quan Toàn-quyền Đông-pháp ; quan Đốc-lý Casanova, là Đốc-học trường Y-học, quan Tricard, Giám-đốc sở Trú-y quan Pajaroisade giáo-sư trường Trung-học, quan Lemberger chủ-bút báo Đông-Dương, v. v.

Các quan yên-vị đâu đấy, M. Cay là hội-trưởng Hoa-kiều Trung-Tây học-hội có đọc một bài diễn-văn bày tỏ cái mục-đích của hội và cảm ơn các quan có lòng đến dự-lễ. Quan Đốc-học Mus có đọc một bài diễn-văn đáp lại. Bài diễn-văn ấy dài và hay lắm. Sau này có tiện thì bản quán sẽ dịch đăng vào *Học-báo*.

Đoạn, ông Cay có giới-thiệu các bội viên sáng lập, hội-đồng trị-sự và các viên giáo-sư cùng các quan khách, rồi ông thỉnh các quan ra giàn ngoài xơi cốc rượu Champagne mừng cho trường học được một ngày một thêm thịnh vượng một mở mang.

Thực là một tiệc rất vui, Mãi 11 giờ mới tan.

Tòa tu-thư của Ích-hữu thư xã

Hội *Ích-hữu-thư-xã* chúng tôi tổ chức một thư-các để biên tập và sưu tập những sách có ích cho xã-hội. Nay bắt-kể mua được nhà in, tại cho được cụ ông Thượng-thẩm tổng-đốc Lê đại-nhân có lòng nhiệt-thành về việc công-ích mà thương đinh với các vị hưu-quan viên là những bực lão-thành danh vọng hiện việc Điểm-duyệt cho. Vậy xin đăng bức thư cụ lớn Lê đại-nhân lên báo-chương này để các bực tác nho danh-sĩ nước nhà đến biết. Ngài nào có sách gì hay như sách luận-lý văn-chương hay sách nông-phố thực-nghiệp, xin cứ giao đến bản thư-xã số *18 phố Mã-mỹ Hanoi* để chúng tôi nhận để duyệt rồi ấn-hành tiền bán sách được bao nhiêu sẽ chăm chước đưa lại cho nhà làm sách rất là thiện-đẳng.

Hanoi, le 11 Mai 1922

Monsieur Trần-quang-Huy,
chủ-nhiệm Ích-hữu-thư-xã

Kính giả lời cho ông đặng rõ : các sách hay của nước ấu thì những người danh sĩ nước Pháp, nước Anh nước Mỹ đều dịch để hầu hết ra chữ các nước ấy, cho nên khi tôi biết được mục-đích Ích-hữu thư-xã thì tôi lấy làm qui-hóa và mừng rỡ lắm. Bởi vậy nên tôi tiếp được mấy cái thư ông thay mặt các cổ-đông trong qui thư-xã nhờ tôi tổ chức giúp việc kiểm duyệt các sách để cho được hoàn hảo có ghi-ích, tôi liền đem ý-kiến tôi giải bày càng các quan đồng-liêu khi trước, mà đã được nhiều ơn hưu-trí, xa xin các ngài trong lúc hưu hạ, đem sự tăng trải kiến thức mình ra mà giúp người trong nước về đường luân-lý, ngôn từ, học thuật, để duy-trì những phong hoá tốt của nước ta. May sao được các quan : Nguyễn Hữu-đoàn tổng-đốc hưu-trí Đảng Đại-nhân mĩ tự Đức-Đường, Nguyễn Yên-bái tuần-phủ hưu-trí Nguyễn Đại-nhân mĩ tự Tân Cảnh, Nguyễn Bắc-giang Án-sát hưu trí Đoàn đại-nhân mĩ tự Danh-Châu, Nguyễn Hà-đông thương-tá đặc cách Nguyễn đại-nhân nữ tự Duy-Thiện Nguyễn Hải-dương thương-tá hưu-trí Phạm đại-nhân mĩ tự Hoàng-Lâm cùng sẵn lòng nhiệt-thành như tôi, liền bằng lòng nhận việc kiểm-duyệt các sách. Các quan sẽ bàn với nhau mà định sẽ nên dịch quyển sách nào trước, và cách dịch làm sao, in từng thứ thế nào, cho được để xem để hiểu thì sẽ làm bài đăng báo cho thiên-hạ đều biết.

Các ngài đính nhờ quan Nguyễn Tuấn-phủ gần-bãi Nguyễn đại-nhân quan nguyên Hải dương thương-tá Phạm đại-nhân, và quan nguyên thương-tá Hà-đông Nguyễn đại nhân nhận sách các nơi gửi đến cùng tiếp các nhà làm sách dịch sách. Tôi thiết nghĩ ông nên đăng tờ cáo bạch vào các báo chương cho thiên-hạ biết nhà ba ngài mà gửi sách đến, hoặc tự đến mà ấn ý cho biết phải dịch phải làm thế nào cho hợp thức ? Vậy tôi lấy làm vui mừng viết thư này giả lời để ông và cổ đông qui thư-xã biết. Nếu ông muốn đăng thư này vào báo tôi cũng bằng lòng.

Nay kính thư

3257 Lê-trung-Ngọc

Đào-kỹ Thượng-thẩm viện tổng-đốc Trường Thể dục — Đến chiều thứ năm này, quan Toàn-quyền sẽ đến thăm trường Thể-dục ở đường Huế.

Mười rằm về sau — Kỳ này nhiều bài quá, nên tiểu thuyết mười rằm về sau hoãn lại một kỳ.

Tiệc trà của hội Ích hữu thư-xã. — Ngày hôm qua hồi 3 giờ, tại nhà hội quán hội Ích-hữu-thư xã có đặt tiệc trà để mừng ông chủ-nhiệm mới Trần-quang-Huy, ông chủ bút mới Nguyễn-mạnh-Hướng, và lời kiến duyệt mới về cuộc in thư.

Hội có mười các quan khách đến dự tiệc đông lắm. Khi các hội viên và quan khách yên vị đâu đấy thì ông Trần-quang-Huy chủ nhiệm mới, ông Ng.-bá-Thiệp phó hội trưởng hội Công-thương đồng-nghiệp mỗi ông có nói mấy lời cảm tạ các quan khách, mừng ông chủ nhà mới và bày tỏ mọi việc của hàng hội. Ông chủ bút mới có ứng khẩu đáp lại mấy câu, lời lẽ rất hoa mỹ văn chương. Sau đến ông Đặng-văn-Mỹ có nói mấy lời mừng hội Ích hữu-thư xã ông chủ nhiệm và ông chủ bút mới. Đoạn các ông hội viên và các quan khách cũng nước chè Tiê-long và ăn bánh, chuyện trò rất là vui vẻ mà mừng cho hội Ích-hữu thư-xã và tạp chí *Hữu-thanh* ngày một thêm thịnh-vượng mở-mang.

Lệ bán thuốc tây — Theo như điều thứ ba nghị định ngày 7 November 1921 thì đến ngày 10 Juin 1922 hồi 2 giờ sáng tại nhà thương An-nam ở Hanoi sẽ mở kỳ thi lấy giấy phép bán các thứ thuốc để chế rồi và những vị thường mà không có chất độc. Đơn xin hạn đến ngày 1er Juin là cùng. Ai muốn hỏi gì về việc thi lấy thì cứ lại sở Y-chính (Direction locale de la santé) phố bàng Đông thự nhuộm số 60

Thi bằng Brevet d'Enseignement primaire supérieur. — Sáng hôm nay, tại trường Cao đẳng phố Trường tiền đã bắt đầu thi bằng tốt học cao đẳng tiểu học (brevet d'Enseignement primaire supérieur). Số học-sinh ứng thi được 255 người, phần nhiều là học-sinh tư cả.

Nam-ban. — Đêm hôm luận Pháp-văn như sau này :

Que pensez-vous de l'exemple suivant e, souvent invoquée par des gens en faute ; «de ne fais de tort qu'à moi-même. »

Nữ ban. — Sur le tombeau d'une Romaine on lit cette épitaphe. « Elle fila la laine et garda la maison. »

Que pensez-vous de cet éloge et de la vie qu'il nous faut mener ici ?

Rạp Sán-nhiên-đài. — Tối hôm qua, tiết trời nóng bức như thế, mà rạp Sán-nhiên-đài người xem cũng khá đông. Nhà hát cũng khéo chọn tích vui để diễn trong ngày hội là tích : *Kiểm thấy phụng tiên.* » Các vai trò ra sắt khẩu, vai nào cũng cố hết sức. Vui nhất là cả ông mõ bội có mặt sau-tử và đánh vật vân vân. Các ông trị-sự tối nào cũng có đến để trông nom, bởi thế, cho nên các công-việc trong nhà hát rất có thứ tự vậy.

Ngạch tòa sứ. — M Ng gia-Trân thư ký bưng nhất, nay đổi đi hạt quan bình thứ ba tuần M.Ng.-v-Tâm đổi đi nơi khác.

M. Vũ v Hàm thư-ký thương-chính bưng tư tại phủ Thống-sứ được phép nghỉ 30 ngày, hôm cả tương nghỉ tại Hanoi.

M Ng văn-Quý thư-ký tập sự tại tòa Công sứ Bắc kạn được thăng hạng sản kể từ ngày 3 Mai 1922 là ngày hết hạn tập sự.

Tòa án trường trị. — Kỳ báo hôm nay nhiều bài quá, cho nên bài thuật các việc xử tại tòa án trường trị sáng hôm nay phải để lại đến ngày mai

Động đất ở Ai-lao — Quan cai-trị đầu tỉnh Hưng Mékong có báo tin rằng hôm 2 Mai hồi 17 giờ 6 Bonhou einsi có hơi động đất. Giữa đêm hôm mồng 6 sang hôm mồng 7, cũng lại thấy động đất, cửa sổ và cửa lớn hơi rung động một chút.

Thi bằng sơ học tốt-nghiệp. — Đến ngày 13 juin 1922 thì bắt đầu thi bằng sơ-học Pháp Việt (certificat d'études Franco Annamites) ở Bắc-kỳ. Ở Hanoi thì thi tại trường Bảo-hộ như mọi năm.

Thi thúc phái. — Quan Thống-sứ vừa mới định rằng từ rầy trở đi, mỗi năm về tháng chạp Tây, tại phủ Thống sứ sẽ mở kỳ thi thúc-phái. Mỗi kỳ lấy bao nhiêu sẽ do nghị-định quan Thống-sứ định sau.

Hội-đồng trông nom và hội đồng sát hạch sẽ có một quan cai trị làm hội trưởng và một quan chủ-sự trong tòa nhì phủ Thống-sứ với hai quan tỉnh tại chức làm hội-viên.

Kỳ thi có ba bài viết là :

1° Một bài luận quốc-ngữ ;

2° Một bài dịch quốc-ngữ ra chữ nho ;

3° Một bài hỏi ba câu mà trả lời bằng Pháp-văn.

Quan Thống-sứ lại định rằng trong hạn hai năm thì những người ứng thi mà đã được vào nhất nhị trường thì được đặc-cách miễn thi bài thứ ba nói trên đây.

Các đạo thú ý ở Bắc-kỳ. — Vừa có nghị định quan Toàn-quyền chia các đạo thú ý ở các tỉnh Bắc kỳ làm 12 đạo Số bảo hôm nay nhiều bài quá, đến số ngày mai bài quan sẽ đăng nguyên cả nghị định lấy.

VIỆC BẮC-KỲ

HÀ-ĐÔNG

Một cái xác ở dưới giếng — Mới đây tại làng Chuyên-mỹ trung thuộc huyện Phú-xuyên có xảy ra một cái án mạng rất lạ làng đến nay vẫn chưa tra cứu ra được.

Số là nhà ông chánh tổng Thịnh-đức-thượng có nuôi hai đứa đầy tớ trai. Hai đứa lại đan dìn với hai người con gái ở phủ Đinh sang làm thuê ở nhà ấy.

Bẵn sáng 28 tháng ba thấy mất một đứa đầy-tớ trai, tìm mãi thì thấy ở trong giếng có một cái xác. Khi vớt lên thì chính là xác người đầy tớ nhà ông chánh mà cổ thì lấy khăn lượt buộc một hòn đá tướng để cho nặng thì xác không nổi lên được. Khám kĩ thì thấy miệng nó gẫy mất hai cái răng và ở sườn ở vai cũng có mấy vết, người ta ngờ là vì sự ghen tuông mà sinh ra cái án mạng này, mà khi người đầy tớ đã bị đánh chết rồi mới được vào đá mà quẳng xuống giếng.

HẢI-PHÒNG

Lời cảm ơn — Chúng tôi là gia quyến ông Lê-đức-Trứ thất phẩm Thừa-phái hưu-trí ở huyện Hải an (Haiphong, zone suburbaine) mệnh-chung tại ngày 13 Mai 1922, đều có lời bái tạ quan Cai trị và cảm tạ ký hào chức-dịch trong hạt cùng các liệt-quý đã có lòng chiếu cố trong khi đưa đám. Lúc bối rối, chúng tôi có điều gì sơ suất, xin các quan và các quý-chức cùng các ông các bà thứ lỗi cho, chúng tôi được đội ơn nhiều lắm.

Thân mẫu :	Nguyễn-thị-Quế
Vị-vong nhân :	Nguyễn thị-Tâm
Cô-tử :	Lê-đức-Toàn
	Lê-đức-Thịnh
	Lê-đức Vượng
Tế tử :	Nguyễn-đăng-Khiêm
	Trần-như-Chân
	Nguyễn-ẩn-Hồng
	Võ tá-Chục
Hào-đệ :	Lê-đức-Thiềm
	Lê-đức-Chuyên
Kiều đệ :	Phạm-hoàng-Thọ
Thân muội :	Lê thị-Chiêu
	Đồng gia-quyến bái tạ.

BẮC-NINH

Ngày kỷ-niệm bà Jeanne d'Arc. — Trong thành phố đều cắm cờ treo đèn, ở trước cửa dinh quan chánh Sứ có làm một cái cổng khải-hoàn, gần nhà Kho-bạc và ở gần cho lớn cũng dựng một cái. Tối hôm thứ bảy hồi 9 giờ linh khố đỏ có rước đèn. Đến 7 giờ sáng hôm chủ nhật điểm binh và bắn súng đại-bác nữa, người nhà quê ở xem cũng đông, ngoài nhà hội kỷ-niệm dân-quốc ngày 14 Juillet vậy.

SƠN-TÂY

Đánh người tàn tật. — Hồi 8 giờ sáng hôm mùng 7 tháng tư Annam, tại đi qua chợ phủ Quảng-oai, thấy hai anh em tên kia đánh vợ chồng người tàn tật đã già, chúng cầm đá đánh hăng quá, đến nỗi vợ chồng người kia thảm tim cả người, mắn mê chẳng đậm đà. Tôi bèn đứng lại nắm lấy một đứa rồi giao cho người cai trị giải về phủ. Cách hôm sau thì vợ người tàn-tật ấy đã tỉnh rằng chồng sắp chết, biện quan đã đến khám biên và lấy chứng cớ, tôi cũng xin làm chứng cho vợ chồng người ấy.

Ngày đầu hai anh em tên nầy đi đã can an rồi, chúng thực là một đứa năm-ác Ước ao quan trên sẽ minh xét mà trừng-trị nghiêm nhặt, cho chúng chừa đi.

Phụ đồ những nhiễu. — Ai đi qua lại bến đò Hoàc-sa, bến đã thấy cái thủ-đoạn giả mạn của tên lái đò những nhiễu hành khách. Mới rồi tôi ở Việt-trì về, thấy nó vớt quang vứt gánh đồ thăng đò mắng của hai người đàn bà già rồi một ông lão bán nồi đất một bảo mới chở sang, làm bao nhiêu đồ hàng của người ta đều đổ vỡ cả. Tôi bèn hỏi, thì nó lắn mắt. Thấy nói tên lái đò nay vẫn quen làm như thế đã lâu, hễ ai qua lại mà có việc cần, thì nó cũng đòi nhiều, không thì nó không chở, đã biết bao nhiêu người phải chịu nỗi bực tức về nó trong khi qua lại bến đò này.

Mong rằng sẽ đến tai quan trên, trừng trị tên ấy một cách xứng đáng.

Nguyễn-hữu-Tường lại cảo.

NAM-ĐỊNH

Tết tháng năm năm nay. — Hiệu Nam thái ở phố hàng Trống, (77 Rue Maréchal Foch) Nam-định, có đủ các thứ đường, các thứ mứt và các thứ kẹo, đóng bao, đóng hòm, đóng hộp, bán tạ và bán cân, hàng tốt cân đủ, giá bán nhất định, không phải mặc-cả, thực tiện cho các ngài mua lẻ và mua buôn.

3262

Lời cảm ơn. — Chúng tôi lấy làm cảm tạ các quan, các cụ, các bà và các cô đã có lòng tốt gửi đồ lễ và phúng viếng, gửi gỗ ghi chân hoặc và đi đưa đám phu-quân, thân-phụ, nhạc-phụ và-bố phụ chúng tôi hôm 18 tháng tư tại làng Long-đàm, tổng Bái-dương huyện Nam-trực tỉnh Nam-định.

Trong khi bối rối có điều gì sơ suất xin các quan, các cụ, các ông, các bà rộng lòng tha thứ cho thì chúng tôi được đội ơn lắm.

Vị-vong - nhân :	Mme Vve Nguyễn-quang-Thức
Cô tử :	Mlle Nguyễn-quốc-Thành
Nữ-tử và tế-tử :	Mme et Mr Bùi-đức-Long, Trần thế-Nhuận,
	Mme Nguyễn-thị-Yến
	Nguyễn-thị-Liên
Nội-tôn :	Mr Nguyễn - quốc - Tấn
	Mlle Nguyễn - thị - Phú
	Nguyễn-thị-Trinh
Ngoại-tôn :	Mlle Trần - thị - Tân

NHÀ NGHỈ MÁT

Tại Sầm sơn (Thanh-hóa) có nhà nghỉ mát để cho người Tây và người Annam thuê, thuê cả tháng hay là thuê ngày cũng được Có phòng ngủ để đồ việt đẹp.

Có bán cơm Tây và cơm Annam.

Ai muốn hỏi trước điều gì xin hỏi tại nhà Thanh-hoá.

Ở phố Paul-Bert, số 18, tỉnh Nam-định và ở phố Thương mại, số 2, tỉnh Thanh hóa.

3261

PHÒNG THĂM-BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thường thy đi ngã đồng Bắc cầu bột-sinh Nguyễn chuyên về người khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Said Ai tập Huế

Người khoa, bệ-sinh, chữa mắt nó các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 23.

KHÁM BỆNH : Giá 2 đồng một lần

3218.

NHÀ BA MŨI

Số giây nói 828

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giống rằng « M. Tạ-duy-Tứ » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bành casutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mới đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Long, số 46, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa rẻ lắm

Nay cáo-bạch

Quản-lý, Tạ-duy-Tứ.

Mũ áo đại trào

Ở hiệu ảnh THUỴ-KÝ *số nhà 18 Rue de la Citadelle Hanoi một cô mũ áo đại trào mới mang,*

Các quan mới mặng ấn cũ lộ !!

Nhân dịp này các ngài nên sửa triều phục để ảnh làm kỷ-niệm thì cứ lại bản hiệu để có sẵn nàng đã rẻ mà, mẫu cần, đại một tính bảo, từ bắt cứ phẩm trở lên. Nhưng thiết trống khỏi phiền hà các ngài phải mang mũ áo nhà tới. Vậy bản hiệu mong rằng các ngài sẽ chiếu cố cho,

Kính cáo,

THUỴ-KÝ.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SÁN-NHIÊN ĐÀI

Tối thứ hai :

HỒ-XUÂN-HƯƠNG

Ra thơ kén chồng, một trò làm thơ thất luật bị bỏ thăng không chàng quanh-đinh rất buồn cười.

Tối thứ ba :

TỪ-MÃ ĐỀ KIỀU

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 10 Mai đến thứ ba 16 Mai 1922

Ba buổi hàn ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

SAPPHO

Phiên ảnh đại mỹ thuật Đại pháp đặt ở bài tiểu thuyết của Ê. Đô

Nghi

SAPPHO

Chớp nốt hồi thứ 8 và 9

ANH EM CHỈ THIẾT

Hài-kịch rất buồn cười ! Không thể nào nhịn được.

Tuần lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh

LE DESTIN ROUGE

Rất hay ! rất lạ !

Từ 1er Avril giờ đi ... no cũng có nhạc, chỉ trừ *tối thứ hai và chiều thứ bảy*

TOURNÉE DE MUSIC-HALL

M. ABEL MAJUREL chủ-nhiệm

PHƯỜNG CA-VŨ và NHẠC THÁI-TÂY

Mỗi tuần 3 ngày làm trò :

Thứ ba, thứ năm, và thứ bảy

Có nhạc, có hài-kịch Rất hay ! Rất lạ !

Lần nào cũng mới ! Cũng đổi trò.

Giá chỗ ngồi :

Hạng nhất	1 $ 50
Hạng nhì	0 $ 50 người thường
—	0 $ 40 bình-lính

Bán vé trước ở Hôtel Métropole

3255

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Khi nào ông mua bán, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến nhà mới, thì gửi cho bảo-quán cái giấy quán báo, nhớ kỹ tên nhà số hiệu rõ ràng và đầy, và gửi theo hai tiền (0 $ 02) bằng tem cũng được) để chi tiền giấy quán báo.

Tiền sẽ không gửi tiếp theo thì sau số người sẽ ngừng gửi báo luôn.

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

Tổng-cục ở số 18, Phố Mã-Vỹ
Ấn-quán ở số 45, Phố Hàng Bồ } HANOI

ĐIỆN-THOẠI SỐ 167

Thưa các Ngài,

ÍCH-HỮU THƯ-XÃ chúng tôi đã mua được cái nhà in ĐẠI-PHONG-DỤC-KÝ ở phố hàng Bồ, số nhà 45, kể từ ngày 4 Mai 1922 mở đi thời chúng tôi nhận nhà in ấy làm của thư-xã ; chúng tôi lại mới nhận được máy in chữ in ở Tây gửi về nữa, thực có thể làm được hết các việc in. Vậy xin các Ngài có dùng đến việc in sách vở, thư thiệp, giấy ma gì thời xin gửi thư cho Bản-xã chủ-nhiệm là :

M. TRẦN-QUANG-HUY

Directeur de la Société ÍCH-HỮU THƯ-XÃ

HANOI

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Eubée* chừng 27 Mai thì ở Haiphong sẽ chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche-Tréville* ở Port-Said đã chạy đi Djibouti ngày 3 Mai.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai.

Tàu *Porthos* ở Thượng-hải khởi-hành ngày 11 Mai. Chừng đến 16 Mai thì tới Haiphong, chừng ngày 18 hay 19 thì mới chạy sang Pháp.

Tàu *Chambord* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Tàu *Armand Béhic* ở Marseille đã chạy sang Đông-Pháp và Nhật-bản ngày 5 Mai.

Đấu giá

Ngày 30 Mai 1922 hồi 10 giờ tại sở Service maritime Haiphong sẽ đấu-giá lấp nốt cái phần giữa con sông Bonpal ra mãi đến cửa Cấm.

Việc làm đáng là 84 514p.00

Ký quĩ tạm 1.400 đồng.

HOÁN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền thần

73, Phố hàng Bông, Hanoi

MỚI VẼ XONG MẤY THỨ TRANH TAM-QUỐC RẤT ĐẸP

Mới có các thứ giá-gương mặt đá và giá gương vẽ sơn vào kính lồi mới.

Bản-hiệu có vẽ được nhiều thứ tranh thấy mọc và thuốc theo lối mới, trông rất đẹp và rất nhã, ông bà nào hoặc hiệu nào ở các tỉnh xa muốn mua buôn, xin viết thư về, bản-hiệu sẽ tính giá bán buôn.

Nay kính
Hoán Văn hiệu
73, Phố hàng Bông, Ha...

OMEGA

CÓ BÁN TẠI:

GRANDS MAGASINS REUNIS

Nên hỏi giá của Bản-hiệu.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION A. của ông **HOLBE** *để chữa a-phiện*
SOLUTION H. HOLBE
2 $ 50 một chai

Goutte « METHARSINATE »
1 $ 00 một lọ

Mấy thứ bán-hiệu hay hơn
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêu gọi là **S 14**, *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc lao chỉ người lớn uống được thôi.
SIROP PECTORAL *độc-có, ho-mãi.*
Thuốc lậu hiệu **MONTÈS**
thuốc-uống = 2 $ 00 lọ 20 viên
thuốc tiêm = 0 $ 90 một chai
Goutte « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

BÔ BUỘC THUỐC
BÔ ĐỰNG CÁC THỨ HÓA-NGHIỆM HÓA-HỌC
BÔ MÔ-SẺ
Kính-hiển, ống-kính, thước-kính hiệu LUMIÈRE và ZOUGLA
và giấy-kính, thước *Citre.a* và thuốc *Fixateur*
Bán suốt và bán bao kín
Bán sắt và hàm lỗ
« THUỐC DÉRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Bản-hiệu bán về mọi các thứ quần áo Annam và quần áo Tây.

Gấm, vóc, nhiễu, sa tây, satin, đạ, len, hàng Saigon, hàng Bắc kỳ, không thiếu thứ gì, v. v.

Mới lại vải imperméable mát cực đẹp, để may áo đi mưa.

2014

NAM-THỊNH, Tailleur

SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais
HANOI

HỘI PHÁP-THƯƠNG VÂN-TẢI

56-7, cạnh trường T-viện

CÓ BÁN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.300 $ 00

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hàng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

3005

NHỮNG BỘ TƠ LỤA HIỆU C. J. BONNET LÀ TỐT HƠN CẢ

PACHOD Frères & Cie LYON

2050

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN
HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN:

Tàu BẢO-THẠCH (JADE) chạy Hải-phòng, Nam-hải, Bắc-hải, Hongkong
Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định
Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng, Nam-định.
Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phú-lại (Sept Pagodes), Lâm.
Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng Kiến an.
Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng, Hongay.
Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng, Hải-dương.

Những hàng hóa thì phải sắp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành
Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Hải phòng
Phố Bonnal số 61 — Phố Tourane số 9
TÉLÉPHONE No 261
2011

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU (hiệu đầu nai)

Người bị bệnh giập và bệnh sốt rét thường hay thấy trong mình một nhọc mà lại rất ít ăn khỏi. Khi bị bệnh thì nhiều mồ-hôi, yếu đuối đi, đánh trống ngực, ăn không ngon, ngủ không yên, đau lưng đau mình, khó thở, mặt phọt lạ thường.

Chân huyết kém hẳn đi, thế thì nên bổ ngay vào cho chân huyết những chất đã hư đi trong thì ốm là: chất sắt, như thế mà dùng thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu nai) thì không còn gì để khỏi hơn nữa.

Uống thuốc ấy hễ vào đến dạ giầy thì tan ngay, không sợ ngay hiểm gì cả. Chỉ trong vài hôm lại thấy khỏe mạnh như thường; những người nào bị bệnh giập mới khỏi, yếu đuối, đau lưng, đau mình, đau dạ giầy, hay đánh trống ngực mà dùng thuốc này thì thấy khoan khoái lạ lùng. Chỉ uống độ vài lọ thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu đầu nai) này thì lại khỏe mạnh như thường.

Ở các hàng báo-chế lớn đều có bán cả.

2084

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM »
Hà-nội, ở phố hàng Trống.
Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 50 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại đủ tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2048

同交 **VÔI** 石炭

Vừa trắng, vừa rẻo, vừa quánh, vừa nở, tốt nhất Trung-Bắc lường kỹ là vôi Đồng-giao; mua ngay của chủ lò bao giờ cũng vẫn rẻ. Xin hỏi:

NGUYỄN-CẢNH
14, Phố hàng Cá (Đông xuân) Hanoi.
2088

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán nhu nếu ngài nào khi có viết gì viết thư đôi hết bản-quán, thì cho miết cái tên in ở tờ giấy gói kẹo, hoặc là cắt cái bản-quán cái giấy quấn ấy, để cho người làm đỡ tốn kém. Kẻo nếu nghỉ thường hay kỹ tên rồi lại, hoặc thêm quá, không cao đọc được, thành ra nhiều thư bản-quán không biết ai mà hỏi lại.

CHỮ MỚI ĐẾN!!!

Bản-quán vừa nhận được ở bên Tây, nhiều thứ chữ rất đẹp, in đủ các lối.

Bản-quán lại có cả máy đá để in các thứ tranh vẽ thực đẹp, in đủ các mùi

Bản-quán lại có cả máy chụp ảnh để in nữa.

Bản-quán lại có cả các thứ máy đúc chichés chì nữa.

Công việc làm rất nhanh, giá tính lại rất rẻ.

Kính-cáo,

VĨNH-THÀNH ÂN-QUÁN

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịn Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bán cửa nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịn đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịn hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy ma ấy mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mới trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Nhữ g các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịn được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịn phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sở.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2085

N° 78

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN BỔ MỤC *dịch thuật*

Từ đó *Lưu-gián-ngọc* bắt sức bẩu-hạ *Cố* phu-nhân, không lúc nào dời bên cạnh. Đến ngày hôm sau, *Cố* phu-nhân ngồi ở trên giường, bảo *Lưu-gián-ngọc* rằng:

— Ngày nay thân-phụ con đã thuận gả con cho *Thôi-phan-phượng* rồi đó! Ta nay ruột tằm bối rối, không tiện sửa-soạn tư-trang, chỉ đem các đồ hỏi-môn của bọ *Mạnh* khi trước mà cho con, con cũng bẩy bằng lòng vậy, rồi sau này ta sẽ liệu.

Lưu-gián-ngọc cố ý từ-chối mà rằng:

— Hai vợ chồng trưởng-huynh con đi trấn-thủ ở phương-xa, nhị-huynh con lại bị giặc bắt, nếu con xuất-giá thì ở nhà lấy ai hầu-hạ thân-mẫu, vậy xin đợi khi nào chị dâu trưởng con về đây, bấy giờ con mới yên lòng.

Cố phu nhân nói:

— Con có lòng hiếu-thuận như vậy thì hay lắm.

Lưu-gián-ngọc mừng thầm, từ đó lại càng hiếu-kính. Đến ngày thứ 3, sau khi bữa cơm sáng, nữ tỳ vào báo rằng:

— Có *Cố* tiên-sinh đến.

Cố phu-nhân nói:

— Mời vào trong này!

Lưu-gián-ngọc lui ra. Một lúc *Cô-hoành-nghiệp* vào, *Cố* phu-nhân sai nữ-tỳ bắt ghế mời ngồi, rồi pha trà uống. *Cố* phu-nhân nói:

— Tiện-nhi rỗ-dại, xin đi đánh giặc, đến nỗi bị giặc bắt, khiến cho tôi luống những đau lòng

Cô-hoành-nghiệp khuyên-giải mà rằng:

— Xá-sanh cầu bị giặc bắt, nhưng có quốc-trượng lập kế chắc chẳng bao lâu cũng sẽ cứu được về, bất-tất phải lo-ngại.

Hai người trò-chuyện mấy câu, rồi *Cô-hoành-nghiệp* nói:

— Cứ lời trong thư của quốc-trượng thì việc hôn-nhân của con bé cháu đã định, vậy xin cho chọn ngày làm lễ cưới.

Cố phu-nhân nói giận mà rằng:

— Nhà tôi đang bối-rối như thế này còn nghĩ gì đến việc hôn-nhân, sao hiền-đệ lại tỉ-tế với họ *Thôi* quá như vậy!

Nói xong, liền lấy tay đập giường mà kêu lên rằng:

— Các người định giết tôi hay thế nào đây!

Cô-hoành-nghiệp hổ thẹn không biết đường nào, lại nói:

— Hiền-tỷ không muốn thì thôi, can chi lại phải nổi giận.

Nói xong, cáo từ lui ra. *Lưu-gián-ngọc* thấy vậy đã được mừng lòng. Cách 4 5 hôm nữa. *Cố* phu-nhân đã bình-phục như thường, lại coi-sóc đến các việc trong nhà, bỗng có bà mẹ *Thôi-phan-phượng* đến thăm, *Cố* phu-nhân mời vào nói chuyện.

Bà mẹ *Thôi phan-phượng* ân-cần hỏi han mấy câu, rồi nói:

— Hai vợ chồng trưởng-tử tôi chỉ trong một tháng nữa thì phải tiễn Kinh, cô-thứ tử tôi cũng muốn tiễn Kinh quyền-giám để gợi khoa thi sang năm. Tôi nay già-yếu, nếu cưới được tiểu thư đây về để sớm khuya làm bạn thì cũng hay lắm!

Cố phu-nhân nói:

— Bữa trước hiền-đệ có đến đây nói chuyện với tôi, nhưng bấy giờ tôi đang bối-rối, còn lòng nào mà nghĩ việc sửa-soạn tư-trang cho nó. Nay đã như vậy thì ấn là chọn ngày làm lễ cưới đi.

Bà mẹ *Thôi-phan-phượng* mừng lắm. Nàng *Lưu-gián-ngọc* nghe trộm, phách lạc hồn xiêu, vội-vàng chạy lên trên lầu tìm *Giang-tam-lữu*, nói chuyện cho nghe và bảo rằng:

— Mụ nên mau-mau lập kế để cứu tôi.

Giang-tam-lữu khuyên giải mà rằng:

— Tiểu thư chớ nóng-nảy, để tôi sẽ lập kế.

Hồi lâu, bà mẹ *Thôi-phan-phượng* cáo từ lui về. Cách 3 ngày nữa thì thấy *Cô hoành nghiệp* đến nói với *Cố* phu-nhân rằng:

— Nhà họ *Thôi* xin đến ngày 18 tháng tư này thì đưa sính lễ và đến ngày 25 thì làm lễ cưới.

Cố phu-nhân nhận lời. Khi *Cô-hoành-nghiệp* về rồi, *Lưu-gián-ngọc* lại vội vàng mách *Giang-tam-lữu* và bảo rằng:

— Chỉ còn 5 ngày nữa thì đưa đồ sính lễ, mụ liệu thế nào?

Giang-tam-lữu nói:

— Tiểu-thư cứ yên lòng, để cho tôi còn nghĩ kế mới được chứ!

Lưu-gián-ngọc nói:

— Thôi, thế là mụ chỉ dùng kế « Hoãn-binh » đó mà thôi. Tôi đành liều một chết cho toàn danh tiết, khỏi phải lo-ngại.

Giang-tam-lữu sợ *Lưu-gián-ngọc* tự-tử, lại nói:

— Còn có mấy kế nầy, nhưng chỉ e tiểu-thư không chịn được những sự khổ-sở.

Lưu-gián-ngọc hỏi:

— Kế gì?

Giang tam-lữu nói:

— Tôi có một đứa em gái, năm 17 tuổi, gả cho họ *Trương*. Họ *Trương* bị bệnh chết, em tôi làm mả-chay xong, sau khi lễ « Tốt-khốc », tự nghĩ mình số-phận mỏng manh, mới gọi đến vào tu tại chùa *Vạn-duyên-am*, pháp-danh là *Phạm như*. Còn sự cụ ở đây tên gọi *Thiện-linh*, năm nay đã 40 tuổi. Chùa *Vạn-duyên-am* này cách đây độ 12 hoặc 13 dặm, hay là tôi cùng tiểu-thư đến nương thân tại chùa ấy. Trong chùa phòng-ốc rất nhiều. Chẳng hay tiểu-thư nghĩ thế nào?

Lưu-gián-ngọc nói:

— Mụ chỉ hay bàn bậy. Chùa chiền miếu-vũ là những nơi ai đến cũng được. Nếu mình không phải là sư mà bỗng đến ở đấy thì người ta phải sinh nghi, sau này động đến tai phụ-nhân, khó lòng giữ sạch cho toàn được tinh-mệnh.

Giang tam-lữu nói:

— Chùa *Vạn-duyên am* đâu là một nơi cảnh phật, nhưng xưa nay bọn nam tử không hề vào đấy bao giờ. Người đến lễ-bái cũng ít lắm, thật là vắng vẻ. Chùa sau mà phòng ốc nhiều. Tiểu-thư nên nghĩ cho kỹ, nếu đã quyết chí thì hãy giờ ta sẽ khởi-hành.

Lưu-gián-ngọc nói:

— Tôi chỉ cốt giữ cho toàn được danh-tiết, dù chết cũng không tiếc

Giang-tam-lữu nói:

— Nếu vậy thì tôi và tiểu-thư cùng đi. Phu nhân thấy tôi và tiểu-thư đi, sợ mang tai tiếng, tất không dám tiết lộ

Lưu-gián-ngọc nói:

— Thấy lời!

Nói xong, sẽ gọi tai bảo nhỏ *Giang-tam-lữu*, lại rằn rằng:

— Mụ nên lẻn đi yết-kiến sư cụ *Thiện linh* trước, và cứ nói như thế, để người gả lòng thương mà nhận lời cho thì ta khỏi lo-ngại.

Giang-tam-lữu nói:

— Sư cụ ở đấy vốn có tình thâm cũ, nếu người nghe nói ta đi lánh nạn, có tiền học đem theo, chắc rằng người sẽ thu-nhận. Để tôi sai tiện-nhi đến lối trước xem thế nào.

Lưu-gián-ngọc nói:

— Mụ nên đi bảo ngay.

(Còn nữa).

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn

Le Gérant: NGUYỄN-V.-LUẬN